

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ

НА

ДОКЛАД ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА

**проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027,
съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между
Република България и Република Турция и Териториална стратегия за
интегрирани мерки**

(С ОТРАЗЕНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ)

Възложител: Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Изпълнител: БТ-Инженеринг ЕООД

Май, 2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ	6
1. Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ 2. и връзка с други съотносими планове и програми	7
1.1. Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ	7
1.2. Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ	7
1.3. Алтернативи за ПТГС и ТСИМ	14
1.4. Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии	14
2. Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ	14
2.1. Текущо състояние на околната среда	14
2.1.1. Климат и климатични изменения	14
2.1.2. Състояние на атмосферния въздух	15
2.1.3. Състояние на водите, зони за защита на водите, риск от наводнения	16
2.1.4. Състояние на земните недра	17
2.1.5. Състояние на почвите и земеползването	17
2.1.6. Състояние на биологичното разнообразие	19
2.1.7. Защитени зони и защитени територии	19
2.1.8. Състояние на ландшафта	21
2.1.9. Състояние на материалните активи	21
2.1.10. Културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство	21
2.1.11. Състояние по отношение на вредните физични фактори	22
2.1.12. Състояние и управление на отпадъците	22
2.1.13. Опасни химични вещества и риск от големи аварии	22
2.1.14. Здравно състояние на населението	22
2.2. Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ	23
3. Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ	26
4. Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие	33

5.	<i>Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията</i>	33
5.1.	<i>Интегриране на цели по опазване на околната среда в проектите на ПТГС и ТСИМ</i>	33
5.2.	<i>Цели по опазване на околната среда на международно и национално ниво, относими към ПТГС и ТСИМ и начин, по който са съобразени</i>	34
6.	<i>Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави</i>	34
6.1.	<i>Оценка на вероятните въздействия на Стратегическо ниво</i>	35
6.1.1.	<i>За ПТГС</i>	35
6.1.2.	<i>За ТСИМ</i>	36
6.2.	<i>Оценка на вероятните въздействия на ниво „дейности/мерки“</i>	38
6.2.1.	<i>За ПТГС</i>	38
6.2.2.	<i>За ТСИМ</i>	41
6.3.	<i>Кумулативно въздействие</i>	43
6.4.	<i>Трансгранично въздействие на ПТГС и ТСИМ</i>	44
6.5.	<i>Обобщение за очакваното въздействие</i>	45
7.	<i>Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве</i>	48
7.1.	<i>Мерки за отразяване в окончателните варианти на ПТГС и/или ТСИМ</i>	49
7.2.	<i>Мерки за изпълнение при прилагането на ПТГС и/или ТСИМ</i>	49
8.	<i>Мотиви за избор на разгледаните алтернативи</i>	54
9.	<i>Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация</i>	54
10.	<i>Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ</i>	56
11.	<i>Заклучение на екологичната оценка</i>	58
12.	<i>Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка</i>	60

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

ЕО	Екологична оценка (Стратегическа екологична оценка по смисъла на Директива 2001/42)
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ММСП	Микро, малки и средни предприятия
Наредба за ЕО	Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ООН	Организация на обединените нации
ОС	Оценка за съвместимост (с предмета и целите на опазване на защитените зони от екологичната мрежа „Натура 2000“)
ПТГС	Програма за трансгранично сътрудничество
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
СЗЗ	Специални защитени зони
СКЗ	Специални конзервационни зони
ТСИМ	Териториална стратегия за интегрирани мерки
NUTS	Номенклатура на териториалните статистически единици
TEN-T	Трансевропейска транспортна мрежа
TR-21	Регион Тракия, Република Турция

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ е изготвен в рамките на договор № РД-02-29-89/16.04.2021 г. с предмет: „Извършване на екологична оценка на Програмата за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирани по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и на териториалната стратегия за интегрирани мерки, която ще бъде финансирана по Програмата за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция“, което трябва да се извърши в София, с идентификационен номер Interreg-IPA CBC-TA-2020-4 /Лот 2, сключен между: Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Р. България (Възложител) и „БТ-Инженеринг“ ЕООД (Изпълнител).

Настоящото нетехническо резюме представя съкратена и обобщена информация за съдържанието, основните резултати и изводи на доклада за екологична оценка (стратегическа екологична оценка) на проектите на *Програма за трансгранично сътрудничество (ПТГС) 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки (ТСИМ)*.

Докладът за екологична оценка е изготвен съгласно изискванията на *Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 година относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (Директива 2001/42/ЕО)*.

Основните цели на доклада са насочени към интегриране на екологичните съображения в проектите на ПТГС и ТСИМ в процеса на тяхното изготвяне, чрез:

- анализ на текущото състояние и проблеми на околната среда, в т.ч. по отношение на човешкото здраве в обхвата на трансграничния район, предмет на ПТГС и ТСИМ,
- оценка на евентуалните въздействия, в т.ч. значителни, върху околната среда и здравето на хората в резултат на предвижданията на проектите на ПТГС и ТСИМ, като въз основа на това се мотивира изборът на най-благоприятната за околната среда и здравето на хората алтернатива за реализирането им;
- предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици и на мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при изпълнението на ПТГС и ТСИМ.

Нетехническото резюме е изготвено като част от изискуемата документация съгласно буква (j) на Приложение № I към чл.5(1) на *Директива 2001/42/ЕО*, като същото е изготвено на разбираем за широката общественост език, не съдържа технически термини и включва относимите нагледни материали.

Нетехническото резюме, като самостоятелно, но неразделно приложение на Доклада за екологична оценка, се предоставя заедно с доклада и всички останали приложения, в това число проектите на ПТГС и ТСИМ за консултации по реда на чл.6 от Директива 2001/42/ЕО.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА КОНТАКТ С ВЪЗЛОЖИТЕЛЯ

Име, седалище и единен идентификационен номер на юридическото лице

Министерство на регионалното развитие и благоустройството

Пълен пощенски адрес гр. София 1000, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ № 17-19

Лице за връзка: Десислава Георгиева – Директор на дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“

Телефон: 02/9405 488, ***e-mail:*** D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

1. Описание на съдържанието на основните цели на ПТГС и ТСИМ 2. и връзка с други съотносими планове и програми

В тази точка на доклада за екологична оценка са разгледани основанията за изготвяне на ПТГС и ТСИМ, техните предвиждания, наличието на алтернативи за предвижданията и връзката им с други стратегии, планове и програми.

1.1. Основание за изготвяне на ПТГС и ТСИМ

Изготвянето на ПТГС и ТСИМ е в съответствие с европейските законодателни актове, и конкретни - Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общо приложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (**Общ Регламент**) и за Регламент (ЕС) 2021/1059 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно специалните разпоредби за цел „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg), подкрепяна от Европейския фонд за регионално развитие и инструменти за външно финансиране (**Интеррег Регламент**).

Съобразено и приложимото национално законодателство за трансграничните програми.

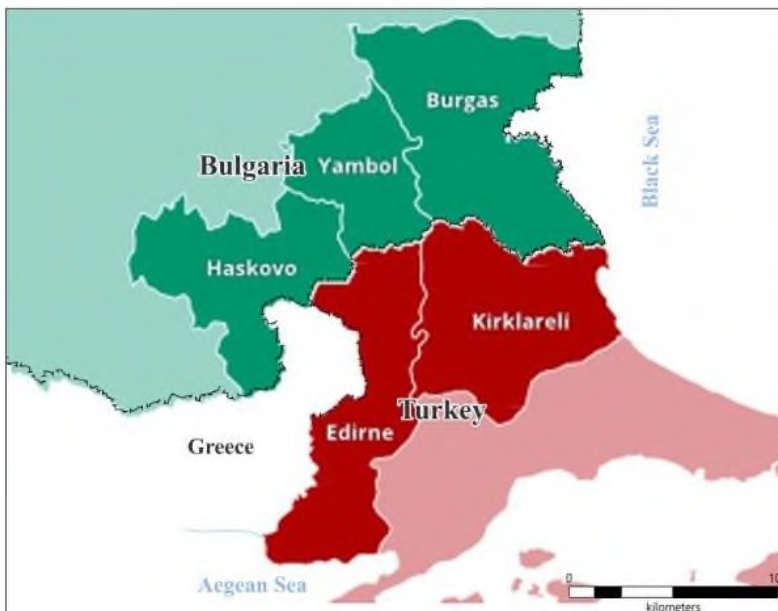
ПТГС и ТСИМ се финансират от Европейския съюз със средства по Инструмента за предприеждителна помощ.

Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република България е Управляващ орган по програмата.

1.2. Основни цели и предвиждания на ПТГС и ТСИМ

А. ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Турция е с географски обхват:

- Република България: 3 NUTS III области: Бургас, Хасково и Ямбол;
- Република Турция: 2 NUTS III райони: Одрин и Къркларели

Фигура № 1.2-1 Териториален обхват на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Турция

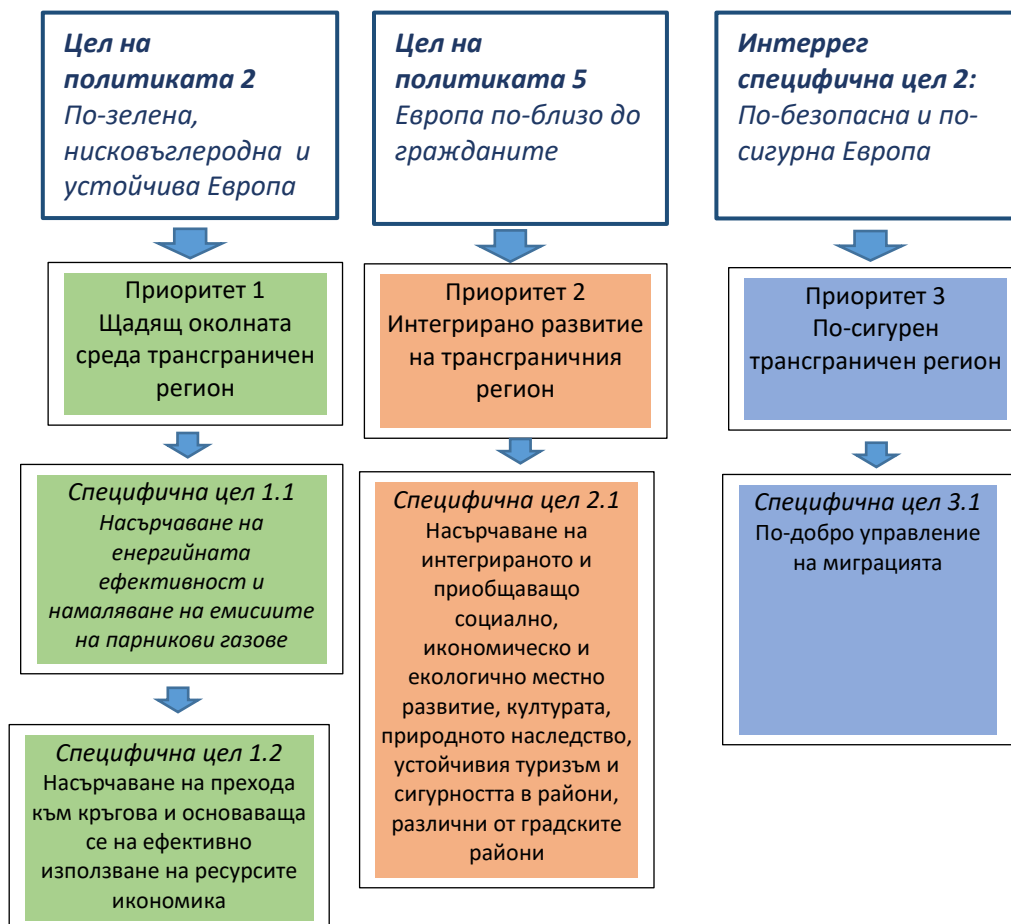
Целите и предвижданията на ПТГС и ТСИМ са идентифицирани и уточнени въз основа на териториален анализ на трансграничния район, резултатите от който показват следните разлики за трансграничните райони на двете държави:

- Противоположни демографски тенденции;
- Бедност и неравенства в доходите;
- Слаба връзка между образованието и пазара на труда;
- Неравенства по отношение на достъпа до здравни грижи;
- Диспропорционалност в развитието на конкурентоспособността и бизнес средата;
- Диспропорционалност в развитието на дигитализацията и иновациите;
- Недостатъчно развита туристическа инфраструктура за всезонално ползване;
- Висок риск от природни бедствия и загуба на биоразнообразие;
- Ограничена готовност за зелен преход;
- Продължително напрежение, свързано с трансграничната миграция.

Като **движещи сили** за развитието, на база на териториалния анализ, са определени:

- Благоприятна макроикономическа среда;
- Потенциал за интегриране в международната туристическа мрежа;
- Добра регионална свързаност и потенциал за мултимодален транспорт.

Програмата идентифицира следните **Цели на политиката** (от Общ Регламент) и свързани с тях **Приоритети, Специфични цели и Дейности/Инвестиции, обект на подкрепа**:

Фигура № 1.2-2 Тематична концентрация на ПТГС 2021-2027 г. между Република България и Република Турция

Съдържанието на **приоритетите** е както следва:

Приоритет 1: Щадящ околната среда трансграничен регион

Цел на политиката 2: „По-зелена, нисковъглеродна и устойчива Европа“

Специфична цел 1.1: „Насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове“

Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа (неизчерпателен списък):

- Инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове и потреблението на енергия през целия жизнен цикъл на промишлеността, включително чрез замяна на старо оборудване с ново, по-енергийно ефективно;

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприемчивостна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

- Инвестиции за енергийна ефективност на сграден фонд, собственост на предприятия, когато в тях извършват производствени процеси;
- Инвестиции за внедряване на цифрови решения за събиране и анализ на данни за емисиите на парникови газове и потреблението на енергия на ниво предприятие с цел подпомагане на вземането на решения, базирани на данни;
- Инвестиции за внедряване на енергийни системи за информация и управление в реално време и приложения за крайното потребление на енергия;
- Инвестиции за внедряване на технологични решения за намаляване на потреблението на енергия в промишлените процеси и мерки за енергийна ефективност на сградния фонд, собственост на предприятията;
- Съвместно разработване на нови и осигуряване на достъп до съществуващи технологични решения за енергийна ефективност намаляване на емисиите от парникови газове;
- Подобряване обмена на ноу-хау, добри практики и информация между съответните местни предприятия от двете страни на границата в областта на енергийната ефективност и намаляването на емисиите на парникови газове;
- Съвместни обучения и предоставяне на консултантски услуги на предприятията, свързани с енергийна ефективност.

Целеви групи: Съществуващи и новосъздадени микро, малки и средни предприятия (ММСП), включително тези организирани като кооперации и социални предприятия

Цел на политиката 2: „По-зелена, нисковъглеродна Европа“

Специфична цел 1.2: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“

Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа:

- Разработване на по-дълготрайни, както и подходящи за повторна употреба, поправка и рециклиране продукти, включително закупуване на съответното технологично оборудване. Моделите, които подлежат на рециклиране следва да бъдат всеобхватни, като се има предвид и инфраструктурата за рециклиране. Регулаторните органи следва да съпоставят квотите за рециклиране (например процент на рециклиране на ЕС на 75% от отпадъците от опаковки до 2030 г.) с регионалния капацитет и да планират разширяването на потоците за рециклиране в координация с тези квоти.
- Разработване на нови бизнес модели, основани на отдаване под наем и споделяне на стоки и услуги (т.нар. модели „продукт като услуга“)

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприемчивостна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

- Разработване на кръгови бизнес модели за насърчаване на създаването на тясна регионална верига за създаване на стойност¹ чрез използване на модели на сътрудничество между предприятия, предприятия и потребители и потребители;
- Разработване на кръгови бизнес модели, решения и продукти на биологична основа
- Подкрепящи мерки за споделяне на знания, методология на проектиране, иновационни лаборатории/центрове, групиране в клъстери като подходи за насърчаване на кръгови продукти и кръгови производствени процеси;
- Разработване на регионални практики за сертифициране, които възнаграждават регионални продукти въз основа на техните различни показатели за устойчивост, влияние върху околната среда и потенциал за кръгово потребление

Целеви групи: Съществуващи и новосъздадени ММСП, включително тези организирани като кооперативи и социални предприятия.

Приоритет 2: Интегрирано развитие на трансграничния регион

Цел на политиката 5: „Европа по-близо до гражданите“

Специфична цел: „Насърчаване на интегрираното и приобщаващо социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в райони, различни от градските райони“

В рамките на Приоритет 2, за прилагане на Цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите“, е предвидено разработването на **Териториална стратегия за интегрирани мерки (ТСИМ)**, която да адресира мерките (идентифицираните допустими дейности за подкрепа по програмата) по конкретни териториални нужди. Чрез **ТСИМ** ще даде приоритет на подкрепата за някои проекти/действия/дейности пред други – описани са по-долу при описанието на ТСИМ.

Целеви групи: Население в трансграничния регион (Население на областите Бургас, Хасково и Ямбол и провинции Одрин и Къркларели); Местни/ регионални органи и власти, регионални структури на централни публични органи; Гражданското общество; неправителствени организации; Научно-изследователска и развойна дейност, академични и учебни институции; Социални институции; ММСП.

Приоритет 3 По-сигурен трансграничен регион

¹ Веригата на стойността е верига от дейности, по която продуктите преминават последователно, като след всяка дейност повишават стойността си. Системата за създаване на стойност на фирма, работеща в даден отрасъл, обхваща веригите на стойността на доставчиците, на самата фирма, на каналите за дистрибуция и на потребителя на продукцията.

Интеррег специфична цел 2: „По-безопасна и по-сигурна Европа“

Специфична цел „По-добро управление на миграцията“

Стратегически проект:

В рамките на Приоритет 3 е предвиден стратегически проект, свързан с повишаване на капацитета на правоприлагащите институции от двете страни на границата за справяне с нелегалната миграция по кооперативен и основан на солидарност начин. Партньори по проекта ще бъдат Областна дирекция на Министерство на вътрешните работи (МВР) Хасково, Областна дирекция на МВР Бургас и Областна дирекция на МВР Ямбол от българска страна и провинция Одрин и провинция Къркларели от турска страна.

Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа по Стратегическия проект:

- Провеждане на обучения на персонала, обмен на опит и добри практики с цел подобряване на институционалното сътрудничество и капацитет;
- Мерки за подобряване на сигурността в градските и извънградските територии от трансграничния регион (включват се доставки на оборудване и обучения);
- Доставка на специализирано оборудване/ устройства за подобряване на техническите възможности и физическия капацитет на служителите на органите на реда в трансграничния регион.

Целеви групи: Населението в трансграничния регион (Населението на областите Бургас, Хасково и Ямбол и провинции Одрин и Къркларели); Мигранти и лица, търсещи убежище; Публични органи и доставчици на услуги; Правоприлагащи органи; Потенциални инвеститори и местни икономически оператори; Предприятия; Посетители на трансграничния регион.

Б. ТСИМ 2021-2027 между Република България и Република Турция

ТСИМ определя **Визията** на ПТГС, **стратегическа цел, специфични цели и мерки.**

Визия: Територията на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Турция – място, където трансграничното сътрудничество има значение и чрез интегриран отговор на местните нужди и реализиране на местния потенциал, допринася за балансираното териториално развитие на региона.

Територията в географския обхват на Стратегията се характеризира с общи нужди и потенциали за развитие.

Стратегическа цел 1: Постигане на устойчив икономически растеж, базиран на повишаване конкурентоспособността на местната икономика, дигитална и зелена трансформация

Специфична цел 1.1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата

Мярка 1.1. Насърчаване на предприемачеството, съвместните действия (инициативи, програми и проекти), развитието на индустриални зони, технологичното обновяване, участието на чуждестранните пазари, използването на разнообразни възможности за финансиране, участието в европейски и национални програми, развитието на иновативни идеи за продукти и услуги и такива с висока добавена стойност.

Специфична цел 1.2: Повишаване степента на дигитализация и климатична неутралност на местната икономика

Мярка 1.2. Трансформация на местната икономика, чрез мерки за дигитален и енергиен преход, и внедряване на модела на кръговата икономика

Специфична цел 1.3: Подобряване на квалификацията на местни общности за успешна интеграция и реализация на пазара на труда

Мярка 1.3. Изграждане и развитие на адекватни към съвременните предизвикателства знания и умения в местното население

Специфична цел 1.4: Развитие на туризма

Мярка 1.4. Преодоляване на сезонността и повишаване използваемостта на туристическата инфраструктура, чрез интегрирани регионални туристически продукти, комбиниращи различни активности и локации и базирани на устойчиво развитие

Специфична цел 1.5: Повишаване приноса на природното наследство за балансираното устойчиво социално-икономическо развитие на региона

Мярка 1.5. Насърчаване на съвместни действия за развитие на екосистемни практики и услуги в управлението на природни активи с туристически потенциал

Стратегическа цел 2: Развитие на по-добър достъп до услуги от общ интерес

Специфична цел 2.1: Създаване на дигитални и зелени решения за по-добро обслужване на населението в трансгранична среда

Мярка 2.1. Подкрепа за действия, насочени към широко внедряване на подходи, ориентирани към потребителя в предоставянето на услуги от общ интерес

Специфична цел 2.2: Намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата и предвидимите природни бедствия с трансграничен характер

Мярка 2.2. Реализиране на съвместни действия за намаляване на замърсяването и осигуряване на чист въздух, вода и храна и за смекчаване и адаптиране към изменението на климата.

1.3. Алтернативи за ПТГС и ТСИМ

Проектите на програма и стратегия не съдържат алтернативи.

1.4. Връзка на ПТГС и ТСИМ с други съотносими планове, програми и стратегии

Проектите на ПТГС и ТСИМ 2021 – 2027 г. имат връзка с планове, програми и стратегии:

- на европейско и международно ниво;
- на национално, регионално и местно ниво (попадащи в рамките на териториалния обхват на програмата и стратегията в Република България и Република Турция).

В **т.1.4. на Доклада за екологична оценка** са разгледани и анализирани относимите планове, програми и стратегии, като са отбелязани и тези от тях, които поставят цели по опазване на околната среда (за тях е направен разширен анализ).

2. Текущо състояние на околната среда и евентуално развитие без прилагането на ПТГС и ТСИМ

2.1. Текущо състояние на околната среда

В т.2.1 на Доклада за екологична оценка е представена информация за състоянието на компонентите и факторите на околната среда към момента (с цел установяване на настоящото състояние, наблюдавани положителни и/или отрицателни тенденции, които е от значение да бъдат взети предвид както при оценката на въздействието на ПТГС и ТСИМ, така и при последващото им изпълнение).

Състоянието на околната среда е разгледано по фактори и компоненти, като основните резултати от анализа са следните:

2.1.1. Климат и климатични изменения

За трансграничния район характерно влияние оказва близостта на морските басейни (Черно и Мраморно море), които са причина за наличието на локални циркулации на приземния слой. Бризовата циркулация, която се появява през топлото полугодие има изключително въздействие, както върху климата, така и върху почистващите способности на атмосферата – способността ѝ бързо да разсейва атмосферните замърсители.

Промени на климата са факт, вследствие на глобални процеси с големи териториални мащаби както в Северното, така и в Южното полукълбо. Те се отразяват най-вече на режима на температурата на въздуха и на валежите, както и на промяната на сезоните. Обща е тенденцията в повишение на глобалната температура на въздуха, увеличаване на изпарението и намаляване количеството на валежите, особено зимните и увеличаване на екстремните събития каквито са наводненията, високите температури и свързаните с тях пожари и други.

През последните години се увеличава и честотата на екстремните метеорологични и климатични явления: има значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 mm – с около 30% за периода 1991-2020 г. спрямо базисния период 1961-1990 г. Зачестяват случаите с типично пролетно-летен тип конвективна облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и понякога с валежи от град през зимни месеци като януари и февруари. Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.

Изменението на климата е заплаха за регионите, особено за онези части, където селското стопанство, туризмът, горското стопанство и хидроенергията са добре развити. Климатичните промени носят рискове от суша, пожари, ерозия на земята и наводнения и изискват предприемане на адекватни действия за адаптация и устойчивост, които следва да бъдат интегрирани в бъдещите проекти.

2.1.2. Състояние на атмосферния въздух

Основен атмосферен замърсител на въздуха на някои градове в трансграничния район са фините прахови частици с размер до 10 микрона. Тенденцията през последните години е за намаляване на замърсяването.

Главни източници на прахово замърсяване са:

- използването на твърди горива (въглища и дърва) в битовото отопление през зимните месеци в населените места,
- строителните дейности – неорганизираните емисии на прах от открити строителни площадки,
- селскостопанските дейности – неорганизираните емисии на прах от почвата, разнасяна от вятъра при работа в открити полета,
- автомобилният транспорт - повторното субсидиране на праха от непочистени улици и непавирани пътища.
- горските и селскостопански пожари - изгаряне на стърнищата.

Останалите газови замърсители са в границите на нормите.

2.1.3. Състояние на водите, зони за защита на водите, риск от наводнения

За територията на **Република България** - по причина на географското положение, атмосферната циркулация и ландшафта водния баланс е незадоволителен в пространствен и времеви аспект, като се включат и окръзи Бургас, Ямбол и Хасково. По водни ресурси на глава от населението страната заема задно място на Балканския полуостров. България среща също сериозни предизвикателства поради мястото в засушлива зона, неравномерно разпределение на водните ресурси, амортизация на водоснабдителните системи и слаба изграденост на канализационната система. Изграждането на пречиствателни станции за отпадъчни води се забавя в сравнение с водоснабдителните системи и много водни екосистеми са още в риск. Необходимо е настойчиво прилагане на добри земеделски и фермерски практики; рекултивация на терени от минни дейности; възстановяване на реки, подобряване на крайбрежни райони; забрана за сечи на естествена крайбрежна растителност; ефективно използване на водите в т.ч. технически мерки за напояване, промишленост, енергетика и домакинства; модернизиране или подобрения на пречиствателни станции за промишлени отпадъчни води, включително от земеделски стопанства; изпълнение на проекти за изграждане, реконструкция, модернизация на ПСОВ на населени места;

За територията на Република Турция

Провинция Одрин - Основополагащи фактори в провинциите са: точково и дифузно замърсяване. Необходимо е одобрение на ефективността на водоползването и морфологичното подобрене. По отношение на питейната вода проблемите са по отношение на качеството, съдържание на приоритетни елементи, както и в контрола и управлението на СОЗ. Повърхностните води се нуждаят от опазване на наличния ресурс, както и предотвратяване на наводнения.

За водите на Провинция Къркларели важно е постигането на:

Чувствителни водни обекти – премахване на Азот и Фосфор;

Отпадъчни води – намаление на общ Азот и общ Фосфор;

Твърди отпадъци - управление на филтрат, изграждане на нови и рехабилитация на стари депа;

Уязвими зони от замърсяване с нитрати от земеделски източници – изпълнение на Правила за добра земеделска практика;

Ерозия – контрол, залесяване и рехабилитация.

За цялата територия в обхвата на ПТГС и ТСИМ следва да се съобразяват ограниченията, произтичащи от зоните за защита на водите и районите с риск от наводнения, при съобразяване на целите и спазване на приложимите мерки за опазване на водите.

2.1.4. Състояние на земните недра

Геолого-тектонското развитие на територията в трансграничните райони на Република Турция и Република България имат сходен характер. Съвременният релеф е разнообразен, присъстват предимно ниски планини и добре оформени речни долини, котловини и низини.

От металните находища по-широко разпространение имат оловно-цинковите, манган, медните в парагенеза на сребро и злато и др. От неметалните находища са развити основно въглищните, флуорит, кварцови пясъци, бентонит, скало-облицовъчни, перлити мрамори и др. Сеизмичната активност в разглежданите райони е доста висока. Известното като Чирпанското земетресение, е поредица от сеизмични трусове между 14 и 25 април 1928 г. край Чирпан, Поповица и Гълъбово в Маришкия сеизмичен район в Южна България. Най-силният от трусовете – на 18 април с магнитуд 7,0 по Рихтер.

Последното земетресение стана през 2017 г в района на Чанаккале /Дарданелите/, Западна Турция. Първият трус бе с магнитуд 5.3 по Рихтер, след няколко часа последва втори със същия интензитет. Според турската сеизмологична служба епицентърът е бил на дълбочина около 10 км в Егейско море..

Ерозионните процеси са характерни за издигнатите части на релефа, а отлагането на наносния материал се извършва основно в котловините, низините и водните басейни.

2.1.5. Състояние на почвите и земеползването

➤ Области Бургас, Ямбол и Хасково (Република България)

Почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество.

Основните екологични проблеми и тенденции по отношение на земите и почвите се изразяват най-вече с развитие на проблемите, свързани с използването на земеделски почви с добро качество за неземеделски цели, почвеното запечатване, ерозията, свлачищните процеси, локалното замърсяване и киселяването.

Използването на земеделски почви с добро качество се променя с разширяването на урбанизацията и развитието на инфраструктурата – застрояване със жилищни и търговски обекти, изграждане на индустриални логистични зони, модернизация на съществуващи и строеж на нови пътища (автомагистрала).

Запечатването на почвата, характерно за изграждането на селищата, промишленото и инфраструктурното строителство, търговските и транспортните участъци, пътната и железопътната мрежа и др. се очаква през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради запазващите се темпове на разрастване на някои селищни структури и развитието на съпътстваща инфраструктура.

Ерозията е естествен процес, свързан със загуба на ценни почви. Свлагчищата също са природни процеси, но са и много зависими от дейността на човека в урбанизираните райони.

Почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на съдържание на *тежки метали и металоиди*, и *устойчиви органични замърсители* (полиароматни въгледороди, полихлорирани бифенили и хлорорганични пестициди). Основният натиск по отношение на запасеността на почвите с биогенни елементи идва от селското стопанство и по-специално от небалансираната употреба на торове. През последните години са установени трайни положителни тенденции по отношение на цялостния процес на управление на складовете за излезли от употреба продукти за растителна защита /забранени, с изтекъл срок на годност и др./. От ежегодно провеждания мониторинг на почвите се установява тенденция на трайно задържане на нивата на наблюдаваните индикатори за тежки метали и органични замърсители, които са много под границите на пределно допустимите норми.

➤ **Провинции Одрин и Къркларели (Република Турция)**

Увеличаването на неселскостопанското използване на земеделските почви е най-важната заплаха за почвата през последните две десетилетия. За да се създадат новите индустриални, жилищни и търговски зони в градовете поради бързо нарастващото население, много от земеделските площи са превърнати необратимо в неземеделски.

Щети, причинени от разпределение и използване на гори за урбанизация, туризъм, добив, енергийни разрешителни и други подобни разрешителни:

Необходимостта от сгради и съоръжения, както и натискът от урбанизацията и туристическия сектор нарастват бързо, което прави разпределението на горите за други цели най-важната заплаха за преодоляване.

Поради използването на химически торове и пестициди в напояваните земеделски площи, замърсяването на почвата и подпочвените води е друг проблем. Освен това неселскостопанските промишлени отпадъци създават сериозно замърсяване. Използването на дренажни води за напоителни цели причинява проблеми със солеността и замърсяването в районите, където водата за напояване е недостатъчна. Засоляването също е проблем в напояваните значителни земеделски площи.

Ерозия на обработваеми и необработвани земи.

Замърсяване на почвите с тежки метали предимно в близост до магистрали и големи населени места (Cu, Pb, Cd, Zn).

Няма информация за замърсяване на почвата с минерални торове и в двете провинции.

Използването на торове, произведени в подрегион с висока селскостопанска стойност, може да причини радиоактивно замърсяване в почвените и водните ресурси и в произведените зеленчуци. Средните концентрации на активност на някои радиоактивни вещества обикновено са над граничните стойности.

2.1.6. Състояние на биологичното разнообразие

Териториалният обхват на програмата е изключително богат на биологично разнообразие изразяващо се с богат ендемизъм (биологични видове, разпространението на които (ареалът) се ограничава върху определен район) и наличие на много видове с консервационна значимост предмет на опазване, както от националните законодателства на България и Турция, така и от редица международни конвенции и споразумения.

2.1.7. Защитени зони и защитени територии

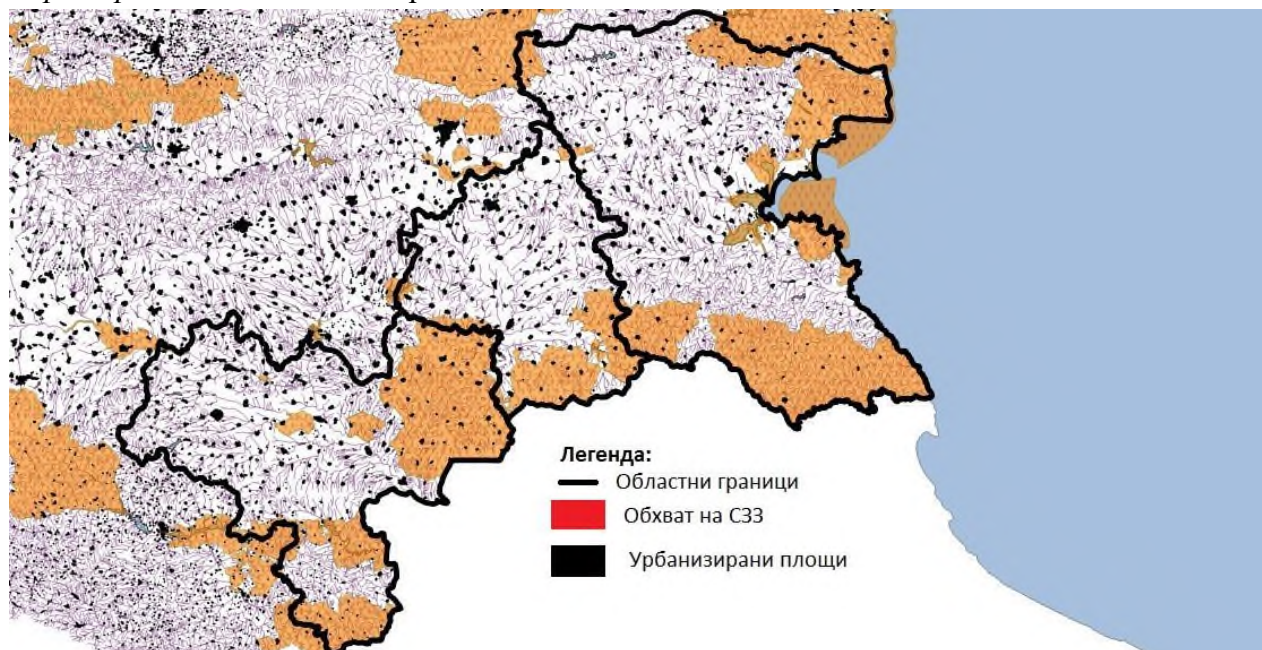
➤ Области Бургас, Ямбол и Хасково (Република България)

Защитени зони от европейската екологична мрежа *Натура 2000*

Натура 2000 е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие.

Специални защитени зони (СЗЗ) по *Директива 2009/147/ЕО*.

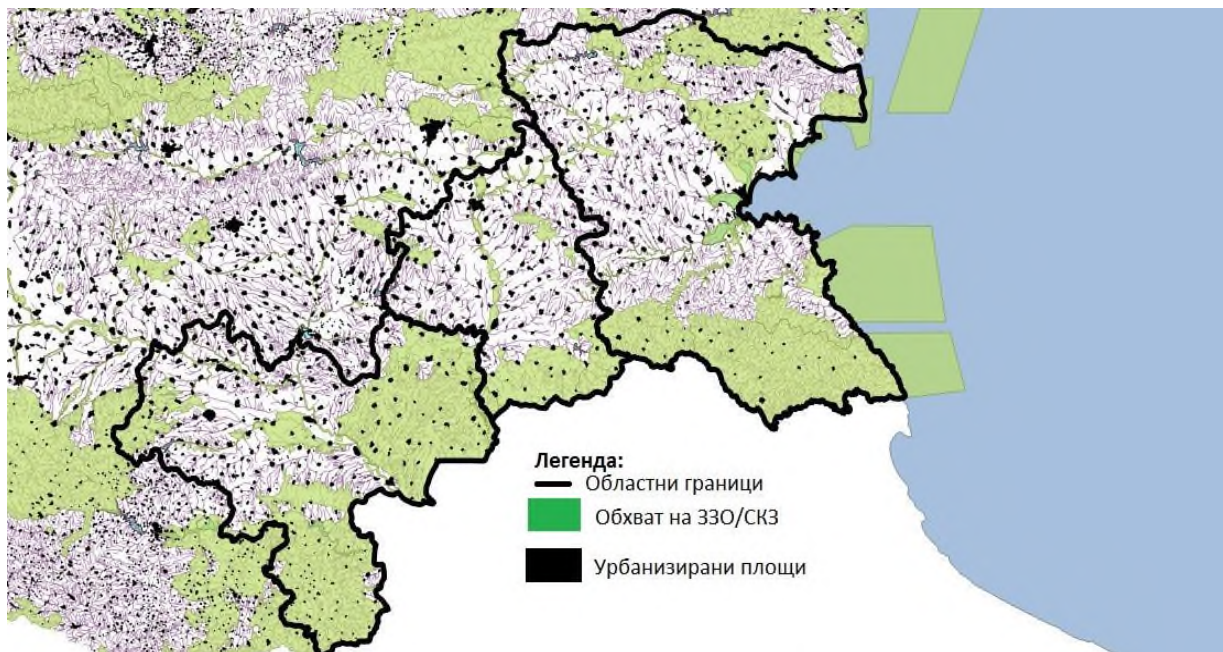
На долната фигура е представено местоположението на всички 28 СЗЗ в териториалния обхвата на трите области.

Фигура 2.1.7-1 Карта на СЗЗ в области Бургас, Ямбол и Хасково.

Зони от значение за общността (ЗЗО) и специални консервационни зони (СКЗ) по *Директива 92/43/ЕИО*.

На долната фигура е представено местоположението на всички 47 ЗЗО и СКЗ в териториалния обхвата на трите области.

Фигура 2.1.7-2 Карта на ЗЗО и СКЗ в Обл.Бургас, Обл.Ямбол и Обл. Хасково

Защитени територии по Закона за защитените територии

Защитените територии попадат в 6 категории: резервати (55), национални паркове (3), природни забележителности (346), поддържани резервати (35), природни паркове (11) и защитени местности (573).

Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения, по които България е страна. На територията на трите области попадат един природен парк, 7 резервата, 7 поддържани резервата, 88 защитени местности и 70 природни забележителности.

В списъка на Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарските места), България е представена с 11 влажни зони, представляващи приблизително 0.45% от територията на страната като Атанасовско езеро, Местността пода, Поморийско езеро, Комплекс Ропотамо и Езеро Вая се намират на територията на Община Бургас.

➤ Провинции Одрин и Къркларели (Република Турция)

Република Турция от 1990 г. обхватът на защитените територии се е удвоил, достигайки 7,2% от територията.

Общата площ на защитените територии в Турция е 7 916 937 хектара.

Съгласно наличните данни **провинция Одрин** включва един национален парк и три природни парка.

Съгласно наличните данни **провинция Къркларели** включва един национален парк, един природен парк и един природен резерват.

Обобщено, в териториалния обхват на програмата има наличие на значителен брой защитени територии и зони, като съгласно националните законодателства на двете държави, така и в съответствие с европейското и международно законодателство. Голям брой от тях се намират в пограничния район, тъй като флората и фауната там са с голяма степен на запазеност, което до голяма степен се дължи на факта, че в недалечното минало една доста голяма площ от страната на България е била гранична зона с ограничен достъп.

2.1.8. Състояние на ландшафта

Местоположението, релефът и климатичните особености на трансграничния район способстват за наличието на голямото му ландшафтно разнообразие. Преобладават нископланинските и низинни ландшафти, както и антропогенните – основно земеделски спрямо естествените природни ландшафти. Богатството на района на естествени, в т.ч. специфични и чувствителни ландшафти, поставя високи изисквания и не малко ограничения към дейностите, които могат да бъдат осъществявани на тази територия.

2.1.9. Състояние на материалните активи

Състоянието на материалните активи в трансграничния район дава ясна представа за необходимостта от целенасочени мерки за подобряване на активите.

Анализът показва наличието на изключителен потенциал за развитие на трансграничната инфраструктура и обособяването на зони с различни функции, в т.ч. наличие на потенциал за преход към кръгова икономика и управление на ресурсите, чрез инвестиции за повишаване нивото на дигитализация, транспортни комуникации, енергийна ефективност, културен обмен, околна среда, туризъм и отдих, спорт, труд и заетост и др., т.е. потенциал за развитие на трансгранични многофункционални зони в подкрепа на един по-свързан, щадящ околната среда и конкурентен регион.

2.1.10. Културно-историческо наследство, включително архитектурно и археологическо наследство

По отношение на културното наследство териториите в трансграничния регион както в рамките на Р.България, така и в рамките на Р. Турция са изключително богати на разнообразни по рода си културно-исторически ценности обхващащи нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност. Особеността на географското положение на този регион, а именно кръстопът между два континента определя богатата културна история и наличието на културно-исторически обекти запазени от най-различни исторически епохи – тракийски, римски, византийски, османски. Това невероятна богатство предопределя изключителния потенциал на трансграничния регион за развитие на алтернативни форми на туризъм.

2.1.11. Състояние по отношение на вредните физични фактори

От вредните физични фактори, най-голямо значение за региона има шумът – повишени стойности се установяват основно в градове, на територията и на двете държави. За българската територия повишените нива на шум се дължат предимно на транспорта. За Република Турция (не са публично достъпни шумовите карти) повишени нива на шум са докладвани за терени в близост до развлекателни съоръжения и производства, съгласно наличните данни.

За останалите вредни физични фактори не са докладвани превишения и проблеми.

2.1.12. Състояние и управление на отпадъците

За територията в обхвата на Република България: основен начин на третиране на смесените битови отпадъци е депонирането, като се отбелязват положителни тенденции за намаляване на количествата депонирани отпадъци с въвеждането на инсталации за предварително третиране. Основни проблеми са липсата на инсталации и съоръжения за оползотворяване на строителни отпадъци и нерегламентираното изхвърляне на битови и строителни отпадъци.

За територията в обхвата на Република Турция: основен проблем са ограничени финансови ресурси, които не позволяват осигуряването на нужния бюджет и липса на финансови стимули за технологични инвестиции. Продължава използването на стари общински сметища, които не отговарят на нормативните изисквания. Предприети са действия за доразвиване на системата за управление на отпадъци в съответствие с йерархията за управлението им, и за повишаване на информираността и ангажираността на обществото по проблемите с управление на отпадъците.

2.1.13. Опасни химични вещества и риск от големи аварии

В трансграничния район, предмет на ПТГС и ТСИМ са налични съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал от възникване на голяма авария.

При реализиране на дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ, свързани със строителство на обекти и инфраструктура е необходимо да се съобразят съществуващите в района предприятия, извършващи дейности по съхранение/производство/употреба на опасни химични вещества и смеси в количества, които създават риск от големи аварии.

2.1.14. Здравно състояние на населението

Населението в трите български области представлява 10,82% от цялото българско население и 49,51% от населението в обхвата на ПТГС и ТСИМ, докато населението в двата турски района е 0,94% от цялото турско население и 50,49% от населението в обхвата на ПТГС и ТСИМ. Плътноста на населението в Република Турция е 61 души/км² и е значително по-висока от тази в Република България, където е 44 души/км². Значителни са демографските различия за двете държави по показател **естествен прираст**. Стойностите

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

за Република България са отрицателни – като тенденцията продължава от години, докато за Турция и двата показателя са с положителни стойности.

Делът на населението на възраст 65 г. и повече в българската част на граничния район не благоприятства икономически растеж – то е 21,2%, докато в турската част на района е 13,6%, което е значително по-благоприятно. Възрастовата група между 15 и 65 г. също е много по-добре представена в турската територия, докато възрастовата група до 15 г. е почти с еднакви стойности за двете територии.

И в двете държави смъртността по причини показва водещо място за болестите на кръвообращението, следвани от новообразуванията и болестите на дихателната система.

От анализа на рисковите фактори за човешкото здраве за трансграничния регион на първо място са замърсяването на въздуха и проблемите по отношение на питейните води – като качество и количество. За целия трансграничен регион все по-голяма значимост за населението придобиват рисковете, свързани с климатичните изменения.

2.2. Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ

Въз основа на анализа на данните от характеристиката на околната среда в предходната т.2.1 на Доклада за екологична оценка, в следващата таблица е оценено развитието на аспектите на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ по компоненти и фактори на околната среда, вкл. човешкото здраве. По този начин е оценено въздействието и на „нулевата алтернатива“, т.е. отказ от реализиране на ПТГС и ТСИМ.

Таблица 2.2-1 Евентуално развитие на околната среда без прилагането на ПТГС и ТСИМ

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
Климат и климатични изменения	Съществуващите и новите източници на парникови газове ще доведат до увеличаване на емисиите им, но нивата им ще бъдат пренебрежителни, както за двете страни, така и на глобално ниво. През последните три десетилетия емисиите на основните парникови газове имат тенденция към намаляване. Очаква се тази тенденция да продължи и без осъществяването на ПТГС и ТСИМ.
Адаптация	Отказът от реализиране на ПТГС е свързан с пропуснати ползи по отношение на адаптацията – няма да бъде реализиран стратегическия проект за подготовка на населението за действия в случай на бедствия.
Атмосферен въздух	Без прилагане на ПТГС и ТСИМ ще се забави модернизирането на съществуващи и изграждане на нови сградни съоръжения, енергийни инсталации, рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови пътища в двете страни, изграждането на зелени площи с цел намаляване на газо-

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
	праховите замърсители. Забавя се икономическото развитие на трансграничния регион, ще се пропуснат ползи за финансиране и допълнителни инвестиции както и усвояване на средства от Европейския съюз, респективно – подобряване условия на труд, повишаване качеството на живот, здравословният начин на живот, респективно осигуряване на приятна околна среда, запазване на богатата природа на основата на устойчиво развитие на околната среда.
Повърхностни води	По голямата част от целите, визиите, приоритетите, специфичните и стратегическите цели имат положително въздействие върху повърхностните води. В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, развитието на повърхностните води ще бъде неблагоприятно тъй като: -няма да има положително въздействие от териториално сближаване, зелени решения и интегриран граничен регион; -няма да е налице взаимно сътрудничество, което може да доведе до неблагоприятно въздействие върху повърхностните води. -контролът върху предвидените туристически инициативи ще бъде занижен.
Подземни води	Не се очаква промяна в тенденциите
Земни недра	Не се очаква промяна в тенденциите
Почви и земеползване	По голямата част от целите, визиите, приоритетите, специфичните и стратегическите цели имат положително въздействие върху земите и почвите в трансграничните райони. В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ ще се запази съществуващото състояние на земите и почвите – занижен контрол върху предвидените туристически инициативи; без положително въздействие от териториално сближаване, зелени решения и интегриран граничен регион; без положително въздействие от реализирането на съвместни действия: за намаляване на замърсяването от сектор „Преработваща промишленост”, регламентирано ползване на нискокачествени земи за създаване на нови индустриални зони.
Растителност и животински свят	Не се очаква развитие
Защитени зони и територии	Не се очаква развитие
Ландшафт	Тенденциите ще се запазят същите като в момента.
Материални активи	Дефинираните приоритети, специфичните и стратегическите цели на ПТГС и ТСИМ ще окажат както пряко, така и косвено положително въздействие върху състоянието и развитието на материалните активи в трансграничния регион, тъй като именно към тях са насочени основни линии на интервенции и индикативни дейности. В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, развитието

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
	<p>на материалните активи ще бъде неблагоприятно тъй като, чрез предвидените инвестиции се цели</p> <ul style="list-style-type: none">• постигане на енергийната ефективност на съществуващия индустриален сграден фонд, преход към кръгова и ресурсно-ефективна икономика; внедряване на енергийни информационни и управляващи системи; подобряване на технологичната инфраструктура на избрани сектори• постигане на дигитализация и зелена трансформация на местния бизнес• подобряване на техническата и туристическа инфраструктура и комуникации в подкрепа за създаване на регионален туристически продукт <p>В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, не се предполага положително развитие на материалните активи, а по-скоро може да се наблюдава тенденция към влошаване на състоянието им поради неполагане на грижи по поддръжането им и липса на целенасочени инвестиции за обновяване и развитие.</p>
Културно-историческо наследство	<p>Дефинираните приоритети, специфичните и стратегическите цели на ПТГС и ТСИМ ще окажат както пряко, така и косвено, дългосрочно положително въздействие върху състоянието и развитието на културно-историческото наследство в трансграничния регион, имайки предвид планираните инвестиции за насърчаване и развитие на туризма и конкурентоспособността, свързани със създаване на регионален туристически продукт, базиран на културното наследство, използване на неоползотворения потенциал за развитие на МСП от региона в сектора на туризма; стимулиране на местното занаятчийство.</p> <p>В случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ, не се предполага положително развитие на културно-историческото наследство, а по-скоро може да се наблюдава тенденция към влошаване на състоянието му поради неполагане на грижи по поддръжане и липса на целенасочени инвестиции за обновяване и развитие.</p>
Вредни физични фактори	<p>Неприлагането на ПТГС и ТСИМ ще доведе до продължаване на тенденциите за по-високи шумови емисии, излъчвани от автомобилния транспорт и локални източници на шум. Няма да бъде използвана възможността за финансиране и изпълнение на дейности, свързани с постигането на приоритетите и целите, поставени с двата документа.</p>
Отпадъци	<p>Неприлагането на ПТГС и ТСИМ е с по-неблагоприятно въздействие в сравнение с прилагането им, тъй като ще бъдат пропуснати възможностите за финансиране на дейности и мерки, свързани с рециклиране на отпадъците, кръгово потребление,</p>

Компоненти и фактори на околната среда	Развитие без прилагане на ПТГС и ТСИМ
Опасни химични вещества и риск от големи аварии	Не се очаква промяна в състоянието на управлението на опасните химични вещества и риска от големи аварии.
Здравно състояние на населението и здравен риск	Без прилагане на ПТГС и ТСИМ ще се пропуснат ползите, свързани с финансиране на дейности за кръгово потребление, управление на миграцията, подобряване благосъстоянието и качеството на живот в трансграничния регион.

3. Характеристика на околната среда за територии, които вероятно ще бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ

ПТГС и ТСИМ ще се реализират в зададения географски обхват:

- Република България: 3 NUTS III области: Бургас, Хасково и Ямбол;
- Република Турция: 2 NUTS III райони: Одрин и Къркларели

Съответно и в този териториален обхват ще се реализират въздействията върху околната среда, населението и човешкото здраве. Част от дейностите и мерките, които са без инвестиционен характер – меки мерки (доставки, обучения, консултантски услуги, разработване на бизнес модели, споделяне на знания, практики за сертифициране) нямат потенциал за засягане на околната среда, в т.ч. към тях се отнася стратегическия проект по Приоритет 3 на ПТГС.

Дейностите и мерките с инвестиционен характер - твърди мерки - са с ниска подробност – без определено конкретно местоположение, параметри, обхват и съпътстващи дейности, поради което, при съобразяване на принципа на превантивността, като засегната се разглежда цялата територия в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

Климат и климатични изменения, Атмосферен въздух

Не се очакват значителни последици от въздействие както върху атмосферния въздух, така и върху климата вследствие на дейностите по реализация на ПТГС и ТСИМ, нито се очаква генериране на значителни нови емисии на вредни вещества при изпълнение на допустимите дейности и мерки. Напротив предвидените като допустими дейности/мерки свързани както с подобряване на качеството на атмосферния въздух на трансграничния регион, така и с устойчива адаптация към климатичните изменения.

Води

Няма територии, които вероятно да бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ в двете държави. По- долу са посочени територии, които е възможно да бъдат слабо засегнати:

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Най-голям дял за влошаване на състоянието на повърхностните водни тела в обхвата на българската територия при реализацията на ПТГС и ТСИМ могат да имат следните значими проблеми:

- Замърсяване на водите от заустване на непречистени битови отпадъчни води от обекти, предмет на ПТГС и ТСИМ - от канализационни мрежи и неотговарящи на нормативните изисквания;
- Заустване на индустриални отпадъчни води от обекти в обхвата на ПТГС и ТСИМ;
- Водовземане и изменение на оттока на повърхностните води при предвидените в ПТГС туристически дейности. Прекомерното използване на вода от реки и язовири може да окаже влияние върху оттока на повърхностните води при кумулиране с ефекта от съществуващите водовземания;
- Неблагоприятно въздействие на дейностите при не спазване на изискванията в зони за защита на водите, най – вече когато не са определени санитарно-охранителни зони за питейни води;
- Неблагоприятно въздействие върху изградените обект по ПТГС и ТСИМ, при не спазване на изискванията в обхвата на определените райони със значителен потенциален риск от наводнения;
- Замърсяване на трансграничните повърхностни водни тела – р. Марица, р. Тунджа, р. Арда.

Селското стопанство (земеделие и животновъдство) не е предмет на ПТГС и ТСИМ, но при предвидените зелени инициативи, придружено с торене и използване на пестициди може да се достигне кумулативен ефект с наличното замърсяване на повърхностните водни тела.

За водите в Република Турция проблем и риск от значително неблагоприятно въздействие би възникнал при:

- Изграждане на индустриални обекти по ПТГС и ТСИМ, при наличие на уязвимост за повърхностните води;
- Наличие на относително високо ниво на замърсени реки при недостатъчно пречистване и отсъствие на пречистване в селските райони;
- Изграждане на обекти на ПТГС и ТСИМ в райони с недостатъчно питейни води и остарели водоснабдителни системи;
- Райони с риск от свръх използване на туристически ресурси, вкл. ерозия;
- Неблагоприятно въздействие върху санитарно-охранителни зони за питейно-битово водоснабдяване, включително, когато не са определени такива;
- Въздействие на мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ върху зони за защита на водите в Защитени територии.

В тази връзка, през етапа на строителство, релевантни смекчаващи мерки следва да бъдат предприети, така че строителите да изпълняват екологичен и социален План за управление, когато такъв е необходим.

По отношение на **земните недра**, дейностите и мерките не са свързани с рисковете за земните недра, в т.ч. нямат потенциал за създаване на условия за възникване на ерозионни процеси и други негативни геоложки явления.

Почви и земеползване

Няма територии, които вероятно да бъдат значително засегнати с реализацията на ПТГС и ТСИМ в двете държави.

С предвиденото в ПТГС развитие на туристически дейности е възможно въздействие върху горските почви, изразено в преуплътняване, увеличение на повърхностния отток и поява на ерозия.

Очаква се неблагоприятно въздействие върху земите и почвите с изграждането на обекти по ПТГС и ТСИМ, при неспазване на изискванията на законодателството, свързано с опазване на почвите и околната среда.

Биологично разнообразие

Повечето мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ са свързани с положително въздействие върху биологичното разнообразие. С потенциал за негативно въздействие е единствено специфична цел 1.4 на ТСИМ за развитие на туризма – като в рамките на мерките не се предвижда мащабно строителство на нова туристическа инфраструктура. Предвижда се само подобряване и разширяване на наличната мрежа от велоалеи, които принципно са съсредоточени най-вече в обхвата на урбанизираните територии. При това положение някои отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие в териториалния обхват на програмата би могло да се очакват най-вече в резултат на допълнителен антропогенен натиск в резултат на дейностите свързани с увеличаване на туристическите потоци по отношение на развитието и създаването на регионални туристически продукти в зоната на ТСИМ (на базата на природни дадености, културно наследство, минерални извори). При положение, че това се осъществи по устойчив начин, както се предвижда, като се включат и информационни кампании за популяризиране на биологичното разнообразие в района и повишаване на информираността за неговата стойност и ползи за екосистемите и живота на местното население, потенциалните отрицателни въздействия ще са минимални и незначителни.

Аналогично, не се очаква значително засягане на **защитени зони и защитени територии**.

Ландшафт

От предвидените мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ не се очаква значително засягане на територии с ценен/естествен/природен ландшафт. Въздействието върху ландшафта като цяло е комплексно косвено положително от дейностите по Приоритет 1 за

щадящ околната среда трансграничен регион. Специфичните цели и мерки по ПТГС също не са свързани със значително въздействие върху ландшафта – съображенията са аналогично на описаните по-горе за биоразнообразието.

Разработването на туристически продукти и интелигентните решения за туризъм с използване на обектите на културно-историческото наследство имат потенциал за засягане на естествени ландшафти, поради което следва всеки такъв проект да се подлага на оценка за въздействие върху ландшафта – като част от изискващите се процедури по оценка на въздействие върху околната среда. По този начин следва да се гарантира опазването на природните дадености и ценността на територията и съобразяване на туристическото натоварване с капацитета на средата.

Материални активи

По отношение на материалните активи се очаква изцяло положително пряко дългосрочно въздействие с насока подобряване на състоянието им.

Културно-историческо наследство

По отношение на културно-историческо наследство се очаква изцяло положително пряко дългосрочно въздействие с насока подобряване на състоянието му .

Потенциални рискове по отношение на културно-историческо наследство биха могли да възникнат при налична строителна дейност има потенциала да застраши нерегистрирани до момента археологически културни ценности, и да доведе до нарушаване или разрушаване на археологически обекти. За тази цел в настоящия доклад са предвидени мерки касаещи всички инвестиционни предложения, планове и програми, а именно, съответните да се осъществяват след решения на компетентните органи за допустимост и в съответствие с режимите за опазване на културно-историческото наследство при спазване на нормативната уредба и след издаване на необходимите разрешителни документи, съгласно приложимото българско и/или турско законодателство. При наличие на строителни дейности в райони с регистрирани културни ценности, съответните да се провеждат под контрола на компетентните органи.

Вредни физични фактори

От значение за идентифициране на засегнатите от фактора шум територии, е разглеждането на нуждите и потенциала за развитие в резултат от постигането на целите и приоритетите на ПТС и ТСИМ, като по отношение на потенциалните възможни въздействия на фактора шум, могат да бъдат идентифицирани: Стратегическа цел 1: Постигане на устойчив икономически растеж, базиран на повишаване конкурентоспособността на местната икономика, дигитална и зелена трансформация, Специфична цел 1.1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата, Мярка 1.1. Насърчаване на предприемачеството,

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

съвместните действия (инициативи, програми и проекти), развитието на индустриални зони, технологичното обновяване; Специфична цел 1.4: Развитие на туризма, Мярка 1.4. Преодоляване на сезонността и повишаване използваемостта на туристическата инфраструктура, чрез интегрирани регионални туристически продукти, комбиниращи различни активности и локации и базирани на устойчиво развитие; Специфична цел 2.2: Намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата и предвидимите природни бедствия с трансграничен характер; Мярка 2.2. Реализиране на съвместни действия за намаляване на замърсяването, вкл. такива, отразяващи негативните последици от изменението на климата.

От друга страна, предвидените като допустими дейности за усъвършенстването (вкл. разширяването) на велоалеи и развитието на велосипедните маршрути в региона (към Специфична цел 1.4 на ТСИМ), ще имат положителен ефект за ограничаване на шумовото натоварване и въздействие върху околната среда и населението на региона, включен в обхвата на ПТГС и ТСИМ.

Предвидените с ПТГС и ТСИМ приоритети и мерки не са свързани с дейности, предполагащи допълнителни въздействия от **вибрации, йонизиращи и нейонизиращи лъчения**.

Отпадъци

Не се очаква значително засягане на територии от дейности с отпадъци, нито се очаква генериране на значими количества отпадъци при изпълнение на допустимите дейности и мерки, напротив – прехода към кръгова и ресурсна икономика са с пряко положително въздействие за екологосъобразното управление на отпадъците.

Опасни химични вещества и риска от големи аварии

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ не са свързани със значително въздействие в резултат на съхранение и употреба на опасни химични вещества, като допустимите дейности и мерки нямат потенциал за увеличаване на риска от възникване на голяма авария в съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал в обхвата на трансграничния район.

Население и човешко здраве

По отношение на **човешкото здраве** реализиране на предвижданията на ПТГС и ТСИМ не е свързано с нови, значими източници на емисии и вредности в околната среда, които биха довели до нови или увеличаване на неблагоприятното действие на установените съществуващи рискови фактори в трансграничния район. Напротив, реализирането на дейностите и мерките се очаква да е с положително въздействие, свързано с повишаване качеството на живот, развитието на нерискови за здравето дейности – обект на доходи за населението (туризъм), ограничаване на вредното въздействие на местните производства (чрез дейностите за енергийна и ресурсна ефективност, преход към кръгова икономика и технологично обновяване). От изключителна важност е местоположението на нови обекти - в случай на финансиране на такива по ПТГС и ТСИМ, да се съобрази с най-близко

разположените **зони и обекти, подреждащи на здравна защита**, както и да се гарантира спазване на нормативните изискванията по отношение опазване на водите и по-специално забраните и ограниченията в **санитарно-охранителните зони** на водоизточниците за питейно-битово водоснабдяване и на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди. Подробна оценка на очакваните въздействия е представена в **т.6 на Доклада за екологична оценка**, като мерки за ограничаване на потенциалните неблагоприятни въздействия са препоръчани в **т.7 на Доклада за екологична оценка**.

Взимайки предвид изложеното, **оценката спрямо шестте екологични цели към принципа за ненанасяне на значителни вреди** за дейностите и мерките по ПТГС и ТСИМ позволява да се направят следните изводи:

- 1) **Смекчаване на изменението на климата:** По-голямата част от мерките са с пряко положително или без отражение за намаляването на емисиите на парникови газове, като нито една от мерките и дейностите не води до значителни емисии на парникови газове – не се очаква нанасянето на значителни вреди на смекчаването на последиците от изменението на климата;
- 2) **Адаптация към изменението на климата:** Нито една от мерките или дейностите по ПТГС и ТСИМ не води до вредно въздействие на настоящия и прогнозирания бъдещ климат, върху населението, природата или активите - – не се очаква нанасянето на значителни вреди на смекчаването на последиците от изменението на климата. Част от мерките и дейностите са с принос към адаптацията и гарантирането на устойчивост на климатичните изменения – мярка 2.2 по ТСИМ;
- 3) **Устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси:** Мерките и дейностите ще имат косвен положителен ефект по отношение на водите, като не са предвидени мерки и дейности, които да водят до влошаване качеството или количеството на водите, при спазване на нормативната уредба за опазване на водите.
- 4) **Преход към кръгова икономика, предотвратяване на образуването на отпадъци и тяхното рециклиране:** Част от дейностите и мерките са с пряка насоченост и принос към прехода към кръгова икономика. Останолите мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ:
 - a. не са свързани със значително увеличение на образуването, изгарянето или обезвеждането на отпадъци;
 - b. не водят до значителна неефективност при прякото или непрякото използване на природни ресурси;
 - c. нямат потенциал за причиняване на дългосрочни вреди на околната среда по отношение на кръговата икономика.

- 5) **Предотвратяване и контрол на замърсяването:** По-голямата част от мерките и дейностите са с ясна екологична насоченост, като същите ще имат принос към ограничаване на съществуващи екологични проблеми, без да са свързани с възникването на нови такива. Включена е и изрична специфична цел 2.2 към ТСИМ за намаляване на замърсяването, в т.ч. като нужда и потенциал за развитие са идентифицирани съвместните действия за намаляване на трансграничните замърсители.
- Неблагоприятни въздействия се очакват единствено при несъобразяване на местоположението и параметрите на нови индустриални предприятия и зони по мярка 1.1 на ТСИМ, с наличието на зони и обекти, подлежащи на здравна защита и други чувствителни територии – санитарно-охранителни зони около водоизточници, защитени зони и територии, обекти на културното наследство, евентуално кумулативно въздействие със съществуващи съоръжения и инфраструктура в съответния район. Тези въздействия и тяхното предотвратяване или ограничаване до минимум ще бъдат предмет на нормативно изискващите се процедури по оценка на въздействие върху околната среда, екологична оценка, комплексно разрешително, разрешителни по реда на Закона за водите и др., чрез които ще се гарантира изпълнението единствено на проекти, които не водят до значително увеличение на емисиите на замърсители във въздуха, водите или земята. Извън описаните потенциални негативни въздействия, мерките за управление на отпадъците са свързани с цялостно, комплексно положително въздействие, тъй като прилагането им ще има съществен принос за разрешаване на проблемите и недостатъците по отношение на управлението на отпадъците в трансграничния регион. Не се очаква нанасянето на значителни вреди.
- б) **Защита и възстановяване на биоразнообразието и екосистемите:** Различни по начин и степен положителни въздействия и ползи по отношение на биологичното разнообразие в резултат на реализацията на ПТГС и ТСИМ би могло да се очакват в резултат на изпълнението на дейностите по специфични цели 1.1 и 1.2 на Приоритет 1, специфична цел 2.1 на Приоритет 2, специфични цели 1.2 и 1.5 на стратегическа цел 1 и специфична цел 2.2 на стратегическа цел 2, а от отрицателно естество само от изпълнение на дейностите по специфични цели 1.1 и 1.4 на стратегическа цел 1. При това положителния ефект от дейностите по специфична цел 1.5 на стратегическа цел 1 се очаква да имат компенсиращ и неутрализиращ ефект по отношение на потенциалните негативни въздействия от дейностите по специфична цел 1.4 на стратегическа цел 1. От тук може да се направи и заключението, че потенциалните ползи и положителни аспекти от реализацията на дейностите по ПТГС и ТСИМ ще са повече от негативните. При спазване на националните законодателства и

административни актове на двете държави, които са насочени към опазване на биологичното разнообразие в тях, потенциалните отрицателни въздействия ще се сведат в допустими граници. Не се очаква мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да доведат до влошаване на състоянието и устойчивостта на екосистемите, или природозащитния статус на местообитанията и видовете, съответно не се очаква нанасянето на значителни вреди.

4. Съществуващи екологични проблеми, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ включително отнасящите се до райони с особено екологично значение, като защитените зони по Закона за биологичното разнообразие

В т.4 на Доклада за екологична оценка е направен анализ на съществуващите екологични проблеми в страната, установени на различно ниво, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ, в т.ч. на връзката между екологичните проблеми и предвижданията на плана, съответно – изводи дали ПТГС и ТСИМ ще доведат до подобряване на екологичната обстановка, или до влошаване и задълбочаване на съществуващи екологични проблеми и/или възникване на нови такива.

Анализът показва наличието на проблеми по почти всички компоненти и фактори на околната среда, както и възможност с реализирането на ПТГС и ТСИМ да се допринесе за ограничаването им.

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал и не се очаква да доведат до задълбочаване на съществуващи или възникване на нови екологични проблеми в разглежданата територия.

5. Цели на опазване на околната среда на национално и международно равнище, имащи отношение към ПТГС и ТСИМ и начин, по който тези цели и всички екологични съображения са взети под внимание при изготвянето на програмата и стратегията

Т.5 в Доклада за екологична оценка прави анализ на начина по който целите по опазване на околната среда, идентифицирани в международни, в т.ч. европейски и национални документи, се отнасят към предвижданията на ПТГС и ТСИМ и дали и как предвижданията на ПТГС и ТСИМ ги съобразяват.

5.1. Интегриране на цели по опазване на околната среда в проектите на ПТГС и ТСИМ

Интегрирането на цели по опазване на околната среда в ПТГС и ТСИМ е заложено в самите регламенти за финансова подкрепа за периода 2021-2027 г., с които се изисква съответен процент от средствата да бъде за дейности и мерки, свързани с опазване на околната среда.

В тази връзка, по подразбиране, **ПТГС и ТСИМ интегрират цели по опазване на околната среда на европейско и национално ниво.**

5.2. Цели по опазване на околната среда на международно и национално ниво, относими към ПТГС и ТСИМ и начин, по който са съобразени

В т.5.2 на Доклада за екологична оценка, в таблична форма е представен анализ на относимостта на целите на опазване на околната среда на международно и национално ниво, включени в част от стратегиите, плановете и програмите от описаните в т.1.4 на ДЕО.

Изготвеният анализ показва, че:

- Предвидените дейности по ПТГС и мерки по ТСИМ не влизат в противоречие с цели по опазване на околната среда;
- ПТГС и ТСИМ интегрират относимите цели по опазване на околната среда на национално и международно ниво и ще допринесат за постигането им. В това число в ПТГС и ТСИМ са интегрирани и са предвидени мерки и дейности **с принос към изпълнение на целите от стратегически документи на национално и европейско ниво** за ограничаване изменението на климата, адаптация към изменящия се климат, опазване и устойчиво ползване на водите, преход към кръгова икономика, ограничаване и контрол на замърсяването, опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и екосистемите (*екологичните цели в обхвата на принципа за ненанасяне на значителни вреди*).

6. Вероятни значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. и трансгранични въздействия върху околната среда в други държави

В т.6 на доклада за ЕО е направена оценка на очакваните въздействия от реализирането на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве на двете нива, които програмата и стратегията идентифицират (стратегическо ниво и ниво „мерки/дейности“), като са взети предвид характера на взаимодействието и синергията между различните въздействия, а именно: вторични, кумулативни (разгледани в отделна подточка 6.3), едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици.

Стратегическо ниво:

- За ПТГС това включва оценка на въздействието на *Приоритетите и Специфичните цели*;
- За ТСИМ това включва оценка на въздействието на *Визията, Стратегическата цел и Специфичните цели*.

Ниво „мерки/дейности“:

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

- За ПТГС това включва оценка на въздействието на дейностите/инвестициите/стратегическия проект, обект на подкрепа;
- За ТСИМ това включва оценка на въздействието на мерките.

За целите на Нетехническото резюме е представена обобщена информация за оценените въздействия:

6.1. Оценка на вероятните въздействия на Стратегическо ниво

6.1.1. За ПТГС

Приоритет, Специфична цел	Обобщение за въздействието
Приоритет 1 Щадящ околната среда трансграничен регион	Приоритетът е с пряка насоченост към опазване на околната среда и с принос към постигане на цели по околната среда на национално и европейско ниво. Въздействието е дългосрочно, за територията на ПТГС. Не се очакват неблагоприятни въздействия.
Специфична цел 1.1. „Насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове“	Специфичната цел е с пряко положително въздействие по отношение на климата и качеството на атмосферния въздух, материалните активи и с непряко положително въздействие за останалите компоненти и фактори на околната среда, в т.ч. човешкото здраве. Въздействието е дългосрочно, за територията на ПТГС. Не се очакват неблагоприятни въздействия.
Специфична цел 1.2. „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“	Специфичната цел е с пряко положително въздействие по отношение управление на дейностите и рисковете, свързани с отпадъците и опасните химични вещества, материалните активи, и с непряко положително въздействие/или без въздействие за останалите компоненти и фактори на средата.
Приоритет 2: Интегрирано развитие на трансграничния регион“	Интегрираното развитие на граничния регион е свързано с обмяна на информация и опит, извършване на съвместни дейности при съобразяване на комплекс от аспекти (интегрираност на дейностите), част от които е опазването на околната среда и човешкото здраве. Очаква се положително въздействие от реализиране на приоритета за компонентите и факторите на средата и човешкото здраве, свързано с прилагането на взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) мерки, на базата на тясна координация на различните публични политики, съобразни с местните специфики, отговарящи на местните нужди и потенциали за развитие и носещи обща полза за партньорите и регионите

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Приоритет, Специфична цел	Обобщение за въздействието
Специфична цел: „Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично местно развитие, културата, природното наследство, устойчивия туризъм и сигурността в райони, различни от градските райони“	Специфичната цел има непряко положително, дългосрочно въздействие в резултат на интегрираното социално, икономическо и особено екологичното развитие, което ще доведе до положително въздействие върху околната среда и здравето на хората.
Приоритет 3: По-сигурен трансграничен регион и Специфична цел „По-добро управление на миграцията“	Приоритетът и специфичната цел не са свързани с дейности и мерки с инвестиционен характер. Не се очаква въздействие върху компонентите и факторите на околната среда. Положително е въздействието по отношение на материалните активи, свързани с подобряване на сигурността и по-добро управление на миграцията. Очаква се положителен ефект по отношение на сигурността и безопасността на населението в граничните зони от намаляването на нелегалната миграция и свързаните с това рискове - здравната сигурност и ограничаване на риска от епидемии, често съпровождащи миграционните процеси.

6.1.2. За ТСИМ

Приоритет, Специфична цел	Обобщение за въздействието
Визия: Територията на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Турция – място, където трансграничното сътрудничество има значение и чрез интегриран отговор на местните нужди и реализиране на местния потенциал, допринася за балансираното териториално развитие на региона	Визията е с очаквано непряко положително, дългосрочно въздействие върху компонентите и факторите на околната среда в резултат на трансграничното сътрудничество – свързано с обмен на опит и добри практики, в резултат на които ще се постигне балансирано развитие на територията – при съобразяване на екологичните политики и цели, валидни за региона.
Стратегическа цел 1: Постигане на устойчив икономически растеж, базиран на повишаване конкурентоспособността на местната икономика, дигитална и зелена трансформация	Общо положително въздействие, свързано преодоляване на различията и устойчив икономически растеж, който интегрира и аспектите на опазване на околната среда. Риск от слабо неблагоприятно въздействие има за биоразнообразието, при реализиране на нови проекти извън урбанизирани територии – конкретните параметри на въздействие

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Приоритет, Специфична цел	Обобщение за въздействието
	<p>зависят от параметрите и местоположението на проектните предложения – в рамките на превантивните процедури по оценка на въздействие върху околната среда, оценка за съвместимост, екологична оценка, тези рискове/въздействия ще бъдат оценени, съответно при необходимост ще се предвидят мерки за опазване на биоразнообразието и ограничаване на въздействието върху него, или разглеждане на други – допустими като въздействие алтернативи за реализиране на проектите.</p>
<p>Специфична цел 1.1: Повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и подобряване на бизнес средата</p>	<p>Очаква се основно непряко положително въздействие, свързано с подобреното състояние на предприятията на местната икономика в сравнение със сегашното им състояние, в т.ч. отделяне на по-малко вредности в околната среда и подобряване качеството на живот на населението. Не се очакват значителни отрицателни въздействия</p>
<p>Специфична цел 1.2: Повишаване степента на дигитализация и климатична неутралност на местната икономика</p>	<p>Очаква се пряко положително въздействие по отношение на климата, свързано с ограничаване на емисиите на парникови газове, и непреки положителни последици от това за останалите компоненти и фактори на средата. Не се очакват отрицателни въздействия.</p>
<p>Специфична цел 1.3: Подобряване на квалификацията на местни общности за успешна интеграция и реализация на пазара на труда</p>	<p>Специфичната цел не е свързана с инвестиционни дейности, съответно не се очаква отрицателно въздействие по отношение на компонентите и факторите на околната среда. Подобряването на квалификацията за успешна интеграция на пазара на труда е свързано с ограничаване на бедността, подобряване на благосъстоянието, а от там и качеството на живот на населението в трансграничния район.</p>
<p>Специфична цел 1.4: Развитие на туризма</p>	<p>Развитието на туризма е свързано с незначително вторично отрицателно въздействие върху климата и атмосферния въздух, свързано с увеличаване на транспортния трафик до обектите. При спазване на законодателните изисквания за опазване на водите и почвите не се очаква значително въздействие върху тях. Отрицателно въздействие се очаква и за елементите на биологичното разнообразие, както и защитените</p>

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Приоритет, Специфична цел	Обобщение за въздействието
	зони и територии и ландшафта, като степента и обхвата на въздействие ще могат да се определят на етап – проектно предложение. За останалите компоненти и фактори се очакват положителни и неутрални въздействия.
Специфична цел 1.5: Повишаване приноса на природното наследство за балансираното устойчиво социално-икономическо развитие на региона	Специфичната цел е свързана като цяло с положително въздействие върху околната среда и човешкото здраве, като прилагането на дейности по нея се очаква да неутрализира отрицателните въздействия, прогнозирани за специфична цел 1.4.
Стратегическа цел 2: Развитие на по-добър достъп до услуги от общ интерес	Не се очакват отрицателни въздействия. Очаква се положително въздействие по отношение на материалните активи, и непреки положителни ефекти – ограничаване на генерираните отпадъци от сектора на обществените услуги и повишаване качеството на здравните услуги.
Специфична цел 2.1: Създаване на дигитални и зелени решения за по-добро обслужване на населението в трансгранична среда	Не се очакват отрицателни въздействия. Очаква се положително въздействие по отношение на климата и материалните активи, и непреки положителни ефекти – ограничаване на генерираните отпадъци в резултат на дигиталните и зелени решения и подобряване обслужването на населението
Специфична цел 2.2: Намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата и предвидимите природни бедствия с трансграничен характер	Изцяло положително, пряко и непряко, дългосрочно въздействие за региона.

6.2. Оценка на вероятните въздействия на ниво „дейности/мерки“

6.2.1. За ПТГС

А. Дейности/инвестиции, обект на подкрепа по Приоритет 1:

Дейности	Обобщение за въздействието
Инвестиции за намаляване на емисиите на парникови газове и потреблението на енергия през целия жизнен цикъл на промишлеността, включително чрез замяна на старо оборудване с ново, по-енергийно ефективно	Изцяло положително въздействие за повечето компоненти и фактори на средата, като не се очакват отрицателни въздействия.
Инвестиции за енергийна ефективност на сграден фонд, собственост на предприятия,	Положително въздействие за климат, качество на атмосферния въздух, материални

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Дейности	Обобщение за въздействието
<i>когато в тях се извършват производствени процеси</i>	активи, шум, работната среда. За останалите компоненти и фактори не се очаква въздействие.
<i>Инвестиции за внедряване на цифрови решения за събиране и анализ на данни за емисиите на парникови газове и потреблението на енергия на ниво предприятие с цел подпомагане на вземането на решения, базирани на данни</i>	Непряко положително въздействие за ограничаване изменението на климата, адаптацията към изменящия се климат и пряк положителен ефект за материалните активи, в които ще се инвестира по дейността. За останалите компоненти и фактори не се очаква въздействие.
<i>Инвестиции за внедряване на енергийни системи за информация и управление в реално време и приложения за крайното потребление на енергия</i>	Дейностите не са свързани с отрицателно въздействие. Непряко положително въздействие за климата и атмосферния въздух и пряко за дейността, свързана с инвестиции в материални активи. За останалите компоненти и фактори не се очаква въздействие.
<i>Инвестиции за внедряване на технологични решения за намаляване на потреблението на енергия в промишлените процеси и мерки за енергийна ефективност на сградния фонд, собственост на предприятията</i>	
<i>Съвместно разработване на нови и осигуряване на достъп до съществуващи технологични решения за енергийна ефективност и намаляване на емисиите от парникови газове</i>	Очаква се положително, непряко, дългосрочно въздействие за повечето компоненти и фактори на средата. Тъй като дейността се отнася за съществуващи предприятия не се очаква риск от отрицателно въздействие на ВЕИ. Риск от неблагоприятно въздействие съществува при използването на водни количества от повърхностни/подземни водни тела за ВЕИ – задължително такива проекти следва да се одобряват след оценка на въздействието им върху водите.
<i>Подобряване обмена на ноу-хау, добри практики и информация между съответните местни предприятия от двете страни на границата в областта на енергийната ефективност и намаляването на емисиите на парникови газове</i>	Дейностите не са с инвестиционен характер и не представляват риск за околната среда. Те са с непряк положителен ефект за повишаване на енергийната ефективност на предприятията, което от своя страна ще доведе до ограничаване на изменението на климата, повишаване устойчивостта на последиците от климатичните изменения и в резултат – положителни въздействия за компонентите и факторите на средата.
<i>Съвместни обучения и предоставяне на консултантски услуги на предприятията в областта на енергийна ефективност</i>	
<i>Разработване на по-дълготрайни, както и подходящи за повторна употреба, поправка и</i>	Дейността е с пряко положително въздействие за управление на отпадъците и

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Дейности	Обобщение за въздействието
рециклиране продукти, включително закупуване на съответното технологично оборудване. Моделите, които подлежат на рециклиране следва да бъдат всеобхватни, като се има предвид и инфраструктурата за рециклиране. Регулаторните органи следва да съпоставят квотите за рециклиране (например процент на рециклиране на ЕС на 75% от отпадъците от опаковки до 2030 г.) с регионалния капацитет и да планират разширяването на потоците за рециклиране в координация с тези квоти.	ограничаване на свързаните с тях неблагоприятни въздействия върху околната среда и здравето на хората. За останалите компоненти и фактори въздействието е от непряко положително до неутрално. Местоположението на нови обекти следва да бъде съобразявано така, че да не се допуска отрицателно въздействие върху жилищни зони, зони за отдих и спорт, рекреационни и курортни зони и обекти подлежащи на здравна защита.
Разработване на нови бизнес модели, основани на отдаване под наем и споделяне на стоки и услуги (т.нар. модели „продукт като услуга“)	Дейността е с непреки положителни и с неутрални въздействия за компонентите и факторите на средата.
Разработване на кръгови бизнес модели за насърчаване на създаването на тясна регионална верига за създаване на стойност чрез използване на модели на сътрудничество между предприятия, предприятия и потребители и потребители (B2B, B2C и C2C)	Дейностите са с положително въздействие за прехода към кръгова икономика, в т.ч. производство и потребление, съответно – за намаляване на количествата генерирани отпадъци, за преминаване към по-безвредни продукти – продукти на биологична основа, за насърчаване на кръговите продукти и кръговите производствени процеси. В тази връзка се очаква положително дългосрочно въздействие, свързано с намаляване генерирането на отпадъци, ограничаване на риска за човешкото здраве – чрез решенията за продукти на биологична основа. За останалите компоненти и фактори са възможни непреки положителни въздействия в резултат на ограничаване на отпадъците. Не се очакват отрицателни въздействия.
Разработване на кръгови бизнес модели, решения и продукти на биологична основа	
Подкрепящи мерки за споделяне на знания, методология на проектиране, иновационни лаборатории/центрове, групиране в кластери като подходи за насърчаване на кръгови продукти и кръгови производствени процеси	
Разработване на регионални практики за сертифициране, които възнаграждават регионални продукти въз основа на техните различни показатели за устойчивост, влияние върху околната среда и потенциал за кръгово потребление	

Б. Дейности/инвестиции, обект на подкрепа по Приоритет 3:

Дейности	Обобщение за въздействието
<u>Стратегически проект:</u> Повишаване на капацитета на правоприлагащите институции от двете страни на границата за справяне с нелегалната миграция по кооперативен и основан на солидарност начин.	Стратегическият проект и свързаните с него дейности не са с инвестиционен характер и не се очаква отрицателно въздействие върху околната среда.

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Дейности	Обобщение за въздействието
<p><u>Видове дейности/инвестиции, обект на подкрепа по Стратегическия проект:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Провеждане на обучения на персонала, обмен на опит и добри практики с цел подобряване на институционалното сътрудничество и капацитет;• Мерки за подобряване на сигурността в градските и извънградските територии от трансграничния регион (включват се доставки на оборудване и обучения);• Доставка на специализирано оборудване/устройства за подобряване на техническите възможности и физическия капацитет на служителите на органите на реда в трансграничния регион.	<p>Очаква се непряк положителен ефект за населението в граничните територии, свързан с повишаване на безопасността и спокойствието на жителите.</p>

6.2.2. За ТСИМ

Дейности	Обобщение за въздействието
<p><u>Мярка 1.1. Насърчаване на предприемачеството, съвместните действия (инициативи, програми и проекти), развитието на индустриални зони, технологичното обновяване, участието на чуждестранните пазари, използването на разнообразни възможности за финансиране, участието в европейски и национални програми, развитието на иновативни идеи за продукти и услуги и такива с висока добавена стойност</u></p>	<p>С положително въздействие за компонентите и факторите на средата са дейностите за технологично обновяване и развитието на иновативни идеи за продукти и услуги и такива с висока добавена стойност.</p> <p>Вероятност за отрицателно въздействие, в т.ч. кумулативно, има за дейностите за развитие на индустриални зони, особено ако се предвиждат на нови територии. Засегнати от въздействието могат да бъдат почти всички компоненти на околната среда, в зависимост от конкретното местоположение на индустриалните зони и параметрите на предприятията в тях.</p> <p>В тази връзка одобряването на проектни предложения за развитие на индустриални зони следва да става единствено след приключила с положителен краен акт процедура по оценка на въздействието върху околната среда.</p>

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприемаческа помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

Дейности	Обобщение за въздействието
Мярка 1.2. Трансформация на местната икономика, чрез мерки за дигитален и енергиен преход, и внедряване на модела на кръговата икономика	Дейностите по мярката са свързани с преки и косвени положителни въздействия за повечето компоненти и фактори на околната среда, като за останалите не се очаква въздействие.
Мярка 1.3. Изграждане и развитие на адекватни към съвременните предизвикателства знания и умения в местното население	Косвено положително въздействие, свързано с адекватна преценка и съобразяване на съвременните предизвикателства, част от които са предизвикателствата, свързани с опазване на околната среда, ограничаване на неблагоприятните въздействия и подобряване на качеството ѝ.
Мярка 1.4. Преодоляване на сезонността и повишаване степента на заетост на туристическата инфраструктура, чрез интегрирани регионални туристически продукти, комбиниращи различни активности и локации и базирани на устойчиво развитие	Развитието на туризма е свързано с незначително вторично отрицателно въздействие върху климата и атмосферния въздух от увеличаване на транспортния трафик. Отрицателно въздействие, в т.ч. кумулативно, може очаква и за елементите на биологичното разнообразие, както и защитените зони и територии и ландшафта, като степента и обхвата на въздействие ще могат да се определят на етап – проектно предложение. За останалите компоненти и фактори се очакват положителни и неутрални въздействия.
Мярка 1.5. Насърчаване на съвместни действия за развитие на екосистемни практики и услуги в управлението на природни активи с туристически потенциал	Мярката е с положително въздействие за биологичното разнообразие, ландшафта, материалните активи, управлението на отпадъците и населението. За останалите компоненти и фактори не се очаква въздействие.
Мярка 2.1. Подкрепа за действия, насочени към широко внедряване в практиката на подходи, ориентирани към потребителя в предоставянето на услуги от общ интерес	Мярката не е свързана с отрицателни въздействия, като за повечето компоненти и фактори не се очаква въздействие. Непряко положително въздействие се очаква за населението, свързано с подобряване на достъпа до обществени услуги, в т.ч. здравеопазване.
Мярка 2.2. Реализиране на съвместни действия за намаляване на замърсяването и осигуряване на чист въздух, вода и храна и за	Очаква се цялостно положително въздействие за компонентите и факторите на средата, в т.ч. за повишаване на устойчивостта на

<i>Дейности</i>	<i>Обобщение за въздействието</i>
<i>сметчаване и адаптиране към изменението на климата.</i>	<i>района на последиците от климатичните изменения.</i>

6.3. Кумулативно въздействие

По отношение на **атмосферния въздух и климатичните промени** не се очаква кумулативно въздействие.

Не се очаква значително отрицателно кумулативно въздействие на върху водите на Стратегическо ниво на оценка на въздействията. Що се отнася до индикативните дейности, незначително отрицателно кумулативно въздействие може да се очаква върху зоните за защита на водите - санитарно – охранителните зони за питейни води.

Развитието на регионалната инфраструктура може да има слаби кумулативни отрицателни въздействие върху местата на опазване на водите съгласно чл. 119 от Закона за водите. Те се отнасят за бъдещи проекти, които ще се развиват по ПТГС и ТСИМ.

Прогнозите за равнище стратегически цели, инвестиционни приоритети и специфични цели не предвиждат значимо отрицателно, кумулативно отрицателно въздействие върху повърхностните води, зони за защита на водите и риска от наводнения.

По отношение на **подземните води** не се очаква въздействие, в т.ч. кумулативно.

Изпълнението на ПТГС и ТСИМ може да бъде съпътствано от слаби отрицателни въздействия върху почвите. Тези въздействия се очаква да настъпят най-вече в процеса на изпълнение на някои дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ:

-Едновременно извършване на строителни работи по проектни предложения и други инвестиционни предложения;

-Едновременна експлоатация на съществуващи и новопостроени сглади, съоръжения и инфраструктура.

Прогнозите за равнище стратегически цели, инвестиционни приоритети и специфични цели не предвиждат значимо отрицателно, кумулативно отрицателно въздействие върху земите и почвите.

По отношение на **биоразнообразието**, неблагоприятно кумулативно въздействие е възможно при всички дейности и мерки, свързани със строителство на нови площи – степента зависи от конкретното проектно предложение, неговите параметри, местоположение, мащабност. Възможен е и отрицателен кумулативен ефект в резултат на развитието на нови туристически продукти в места, в които вече има туристически поток. Аналогична е прогнозата за кумулативно въздействие върху **ландшфта**.

По отношение на **защитените зони**, кумулативно въздействие е възможно, аналогично на това при биоразнообразието.

Не се очаква кумулативен ефект върху **защитени територии**, поради по-строгия режим на управление в тях, а именно – забрана за строителство.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие се определя като положително, кумулативно. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект за разглеждания регион, в т.ч. възникване на здравен риск за населението в района от действието на шума. По отношение на другите **вредни физични фактори**, не се очаква въздействие, в т.ч. кумулативно.

За обектите на **културното наследство** не се очаква кумулативно отрицателно въздействие.

По отношение на **материалните активи** се очаква положително кумулативно въздействие за подобряване състоянието на съществуващите ДМА и/или изграждане на нови екологосъобразни такива, в трансграничния район, тъй като чрез конкретните допустими дейности и мерки насочени към туристическа, градска и иновативна инфраструктура ще се осигури стабилна регионална свързаност, което от своя страна ще окаже пряко въздействие върху повишаване конкурентоспособността на региона като цяло. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект.

По отношение на **отпадъците** се очаква положително кумулативно въздействие за управление на отпадъците в трансграничния район, тъй като чрез конкретните допустими дейности и мерки за почистване на замърсявания и кръгова икономика ще се подобри управлението на отпадъците като цяло. Не се очаква отрицателен кумулативен ефект.

По отношение на **опасни химични вещества и риск от големи аварии** не се очаква кумулативно въздействие.

Предвижданията на ПТГС и ТСИМ са като цяло с положителен ефект върху **човешкото здраве и здравно-хигиенните аспекти на средата**. Негативен кумулативен ефект е възможен при реализиране на нови, макар и високотехнологични производства и дейности в райони с вече натоварена от производства среда, в близост до зони и обекти, подлежащи на здравна защита, или водещи до вторично значително увеличаване на транспортния трафик през населените места, както и при несъобразяване на туристическия капацитет на дестинациите, в които ще се развива туризъм по специфична цел 1.4 на ТСИМ.

6.4. Трансгранично въздействие на ПТГС и ТСИМ

По отношение на **вероятното трансгранично въздействие** в резултат на прилагането на ПТГС и ТСИМ:

- ПТГС и ТСИМ са с трансграничен характер и обхват, като и двата документа целят въздействие в обхвата на определения трансграничен регион. В тази връзка, **чрез изготвянето на един общ ДЕО за цялата територия в обхвата на програмата, по подразбиране е оценено въздействието на предвижданията на двата документа в трансграничния регион, като се провеждат консултации и в двете държави;**
- По отношение на трансграничното въздействие по смисъла на *Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на*

въздействието върху околната среда в трансграничен контекст - съобразявайки предвижданията на проектите на програмата и стратегията няма основание за предположение за трансгранично въздействие върху най-близката съседна държава – Република Гърция.

6.5. Обобщение за очакваното въздействие

По отношение на **атмосферния въздух и климатичните изменения** се очаква пряко и непряко положително въздействие в резултат на предвижданията и на двете нива на подробност. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, а само за локални, като цяло обратими въздействия. Преки и непреки положителни въздействия се очакват във връзка с **адаптацията към изменението на климата**. Няма предвиждания, в т.ч. дейности и мерки свързани с генериране на значими емисии на парникови газове или такива, водещи до противоречие/конфликт или намаляване на ефективността на мерки за адаптация.

По отношение на **водите, в т.ч. ЗЗВ и риска от наводнения** въздействията на стратегическо ниво са основно свързани с

- отсъствие на отрицателно въздействие, както пряко, така и непряко;
- наличие на положително въздействие в по-голямата част от случаите;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие.

Потенциално възможните случаи на отрицателно въздействие се очаква да са много редки.

На ниво „дейности/мерки“ въздействията върху водите са свързани с

- отсъствие на пряко отрицателно въздействие, в много редки случаи – наличие на непряко въздействие;
- наличие предимно на пряко и непряко положително въздействие;
- дългосрочно и в голяма част от случаите - постоянно въздействие;
- случаите на отрицателно кумулативно въздействие са възможни при наличие на обстоятелства, които не би следвало да се допуснат при правилно прилагане на законодателството по опазване и управление на водите;
- в голяма част от случаите отсъства каквото и да било въздействие.

Въздействието на стратегическо ниво по отношение на **земите и почвите** се изразява в наличие на положително и отсъствие на отрицателно въздействие - както пряко, така и непряко. Въздействието на ниво „дейности/мерки“ се изразява в наличие предимно на пряко и непряко положително въздействие, в много редки случаи са възможни непреки или преки въздействия (при усвояване на нови терени), а в част от случаите отсъства каквото и да било въздействие.

Видно от анализа и оценката на въздействието **върху растителността и животинския свят, защитените територии и зони** различни по степен положителни

въздействия и ползи по отношение на биологичното разнообразие би могло да се очакват в резултат на изпълнението на дейностите по специфични цели 1.1 и 1.2 на Приоритет 1, специфична цел 2.1 на Приоритет 2 на ПТГС, специфични цели 1.2 и 1.5 на стратегическа цел 1 и специфична цел 2.2 на стратегическа цел 2 на ТСИМ, а от отрицателно естество - само от изпълнение на дейностите по специфични цели 1.1 и 1.4 на стратегическа цел 1 на ТСИМ. При това положителния ефект от дейностите по специфична цел 1.5 на стратегическа цел 1 се очаква да имат компенсиращ и неутрализиращ ефект по отношение на потенциалните негативни въздействия от дейностите по специфична цел 1.4 на стратегическа цел 1. От тук може да се направи и заключението, че потенциалните ползи и положителни аспекти от реализацията на дейностите по програмата ще са повече от негативните. При спазване на националните законодателства и административни актове на двете държави, които са насочени към опазване на биологичното разнообразие в тях, потенциалните отрицателни въздействия ще се сведат в допустими граници.

Въздействието и на двете нива на подробности върху **ландшафта** е предимно положително, свързано с сповишаване привлекателността и качествата му. Възможните отрицателни въздействия са аналогични на тези за растителността и животинския свят.

По отношение на **материалните активи** се очаква положително кумулативно въздействие за подобряване състоянието на съществуващите ДМА и/или изграждане на нови екологосъобразни такива и на двете нива на въздействие, тъй като се предвиждат инвестиции в активи, свързани с подобряване състоянието на околната среда на трансграничния регион. Не се очакват отрицателни въздействия за материалните активи.

По отношение на **културно-историческото наследство** се положително въздействие от целите и мерките, свързани с устойчив туризъм, като повечето от останалите предвиждания и на двете нива на подробности не предполагат отрицателно въздействие, при спазване на действащото законодателство за опазване на културното наследство в двете държави.

По отношение на **вредните физични фактори** очакваното въздействие по отношение на шума като цяло се определя като положително, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, в т.ч. създаване на риск за човешкото здраве, при съобразяване местоположението на зоните и обектите с нормиран шумов режим. По отношение на другите вредни физични фактори, не се очаква въздействие.

По отношение на **отпадъците** се очаква като цяло положително въздействие, в резултат на предвидените конкретни цели, допустими дейности и мерки за отпадъците. Не се очакват отрицателни въздействия от останалите предвиждания на ПТГС и ТСИМ.

По отношение на **опасните химични вещества** и риска от големи аварии не се очаква отрицателно въздействие при спазване на приложимото законодателство на територията на двете държави.

Въздействието върху **здравно-хигиенните аспекти** на средата като цяло е положително. Ситуирането на нови производствени/индустриални обекти следва да се съобразява с близостта до зони и обекти, подлежащи на здравна защита, в т.ч. зони за защита на водите, с цел недопускане на вредно въздействие върху здравето на хората.

Обобщение за очакваното въздействие **по отношение на целите, съставляващи принципа за ненасяне на значителни вреди** (оценката съгласно принципа е предмет на отделен документ):

Цел 1: Смекчаване на изменението на климата: По-голямата част от дейностите и мерките са с положително или без отражение за намаляването на емисиите на парникови газове, като нито една от мерките и дейностите не води до значителни емисии на парникови газове – не се очаква нанасянето на значителни вреди по отношение на смекчаването на последиците от изменението на климата. Дейностите по Приоритет 1 и Приоритет 2 на ПТГС са с пряко положително въздействие за поглъщане емисиите на парникови газове. Следва да се отбележи и, че зелените и цифровите решения ще бъдат включени като хоризонтални принципи и по този начин да станат неразделна част от всички подпомагани проекти в рамките на ТСИМ;

Цел 2: Адаптация към изменението на климата: Нито една от мерките или дейностите по ПТГС и ТСИМ не води до вредно въздействие на настоящия и прогнозирания бъдещ климат, върху населението, природата или активите - не следва да се очаква нанасянето на значителни вреди на смекчаването на последиците от изменението на климата. Част от мерките и дейностите са с принос към адаптацията и гарантирането на устойчивост на климатичните изменения – дейностите по Приоритет 1 и Приоритет 2 на ПТГС;

Цел 3: Устойчиво използване и опазване на водните и морските ресурси: Мерките и дейностите ще имат косвен положителен ефект по отношение на водите, като не са предвидени мерки и дейности, които да водят до влошаване качеството или количеството на водите, при спазване на нормативната уредба за опазване на водите и изпълнение на мерките в т.7.2 на ДЕО.

Цел 4: Преход към кръгова икономика, предотвратяване на образуването на отпадъци и тяхното рециклиране: Част от дейностите и мерките са с принос към прехода към кръгова икономика (**Специфична цел 1.1** и **Специфична цел 1.2:** на ПТГС). Останалите мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ не са свързани със значително увеличение на образуването, изгарянето или обезвеждането на отпадъци, не водят до значителна неефективност при прякото или непрякото използване на природни ресурси и нямат потенциал за причиняване на дългосрочни вреди на околната среда по отношение на кръговата икономика.

Цел 5: Предотвратяване и контрол на замърсяването: Част от мерките и дейностите са с ясна екологична насоченост, като същите ще имат принос към ограничаване на съществуващи екологични проблеми. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ са свързани

предимно с подобрения и развитие на съществуващи обекти, което ще доведе до тяхното обновяване, модернизиране, свързано и с ограничаване на въздействието върху околната среда. При финансиране на нови обекти и техническа инфраструктура следва да се съобразява наличието на зони и обекти, подлежащи на здравна защита и други чувствителни територии – санитарно-охранителни зони около водоизточници, защитени зони и територии, обекти на културното наследство, евентуално кумулативно въздействие със съществуващи съоръжения и инфраструктура в съответния район. Тези въздействия и тяхното предотвратяване или ограничаване до минимум ще бъдат предмет на нормативно изискващите се процедури по оценка на въздействие върху околната среда, екологична оценка, комплексно разрешително, разрешителни по реда на Закона за водите и др., чрез които ще се гарантира изпълнението единствено на проекти, които не водят до значително увеличение на емисиите на замърсители във въздуха, водите или земята.

Цел 6: Защита и възстановяване на биоразнообразието и екосистемите: Принципният характер на дейностите, които ще се изпълняват по ПТГС и ТСИМ е такъв, че не предполага негативни въздействия (или поне значителни такива) върху биологичното разнообразие. Повечето мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ са свързани с неутрално до положително въздействие върху биологичното разнообразие. При спазване на националните законодателства и административни актове на двете държави, които са насочени към опазване на биологичното разнообразие в тях, потенциалните отрицателни въздействия от дейностите и мерките с инвестиционен характер ще се сведат в допустими граници. Не се очаква мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да доведат до влошаване на състоянието и устойчивостта на екосистемите, или природозащитния статус на местообитанията и видовете, съответно не се очаква нанасянето на значителни вреди при прилагане на мерките по т.7.2 на ДЕО.

7. Мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от осъществяването на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве

Анализите и оценката на предполагаемото въздействие при изпълнението на ПТГС и ТСИМ налагат идентифицирането на мерки, при прилагането на които ще се осигури предотвратяване, ограничаване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните въздействия върху околната среда и човешкото здраве. Мерките са мотивирани с очакваните резултати от прилагането им.

7.1. Мерки за отразяване в окончателните варианти на ПТГС и/или ТСИМ

Резултатите от оценката на въздействието на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве не показват необходимост от мерки за окончателните варианти на документите.

7.2. Мерки за изпълнение при прилагането на ПТГС и/или ТСИМ

Общи мерки:

1. Планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, произтичащи от ПТГС и ТСИМ, попадащи в обхвата на Директива 2014/52/ЕС или Директива 2001/42/ЕО или извън тях и попадащи в обхвата на чл.6 на Директива 92/43/ЕИО, подлежат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони и могат да бъдат одобрени само след решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване, и при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изискванията и мерките, разписани в решението/становището.

Очакван резултат: Недопускане на значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве, предмета и целите на опазване на защитените зони.

2. Инвестиционни предложения, произтичащи от мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да се съобразят с действащите териториално устройствени планове на съответната територия, както и националните, регионалните и местни стратегически, планови и нормативни документи, други налични планирани проекти с подобни и/или прикопирващи се дейности, с цел постигане на необходимата синхронизация при провеждане на проектните процедури от страна на ангажираните институционални органи.

Очакван резултат: Недопускане на противоречия, съгласно действащата нормативна уредба и приетите вече стратегически и планови документи. Недопускане на проектни предложения, несъобразени с вече съществуващи такива, водещи до административни затруднения и/или искане на двойно финансиране за припокриващи се дейности.

Адаптация към изменението на климата

3. Реализиране на относимите дейности, свързани с изграждане и развитие на обекти, съоръжения и инфраструктура при изпълнение на мерки, заложи в актуалните за страната стратегически документи за намаление на парниковите газове с цел адаптация към климатичните изменения.

Очакван резултат: Осигуряване на климатична устойчивост на проектите и гарантиране на намалява на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и в изпълнение на задълженията по Парижкото споразумение.

Атмосферен въздух

4. Реализирането на инвестиционните предложения, произтичащи от мерки и дейности по ПТГС и ТСИМ да се съобразят с действащите териториално устройствени планове на съответната територия, както и националните, регионалните и местни стратегически, планови и нормативни документи, други налични планирани проекти с подобни и/или припокриващи се дейности, с цел намаление на атмосферните замърсители.

Очакван резултат: Спазване на международните ангажименти по Гьотеборгския протокол към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния.

Повърхностни води, зони за защита на водите и риск от наводнения

5. Инвестиционни предложения, планове и програми, да се осъществяват в съответствие с действащите ПУРН и ПУРБ и Закона за водите (ЗВ) и подзаконовата уредба, както и в съответствие с наличните резултати от актуализацията на ПУРН и ПУРБ за периода 2022-2027 г.”, **Очакван резултат:** Недопускане влошаването на състоянието на повърхностните води и ЗЗВ, както и нарастване на риска от наводнения.

6. Устойчиво използване на водите, в т.ч. въвеждане на оборотни цикли за използване на водите в промишлените предприятия, локално пречистване на индустриалните отпадъчни води.

Очакван резултат: Опазване на химическото и екологичното състояние/потенциал на повърхностните води.

7. Предприемане на мерки и технологични решения за недопускане на аварийното замърсяване на повърхностните води.

Очакван резултат: Опазване на химическото и екологичното състояние/потенциал на повърхностните и подземните води.

Почви

8. При *проектирането* на новите обекти да се включат необходимите дейности и мерки за опазване на почвените ресурси и рекултивация с цел предотвратяване появата на ерозионни процеси и максимално възстановяване на нарушените земи.

Очакван резултат: Недопускане на въздействие върху земите и почвите при изпълнение на проектните решения.

9. При изпълнение на строителните дейности е необходимо да се вземат мерки за опазване на почвените ресурси (предварително изземване на хумусната почва и оползотворяването ѝ за целите на рекултивацията.

Очакван резултат: Опазване на почвените ресурси.

Растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии, ладнишафт

10. Проекти за развитие на туризма по мярка 1.4 на ТСИМ да се реализират в съответствие с нормите за рекреационно натоварване и поемнен капацитет на средата, и при съобразяване статута на територията.

11. Като част от проектните предложения за развитие на туризма по мярка 1.4 на ТСИМ да се изиска осигуряване на провеждането на информационни кампании за популяризиране на биологичното разнообразие в района и повишаване на информираността за неговата стойност и ползи за екосистемите и живота на местното население.

12. Спазване на забраните по чл. 10, ал.2 от ЗУЧК за „Зона А” от Черноморското крайбрежие, а именно: строителство на огради и други заграждения (непреодолими инженерни инфраструктурни съоръжения), ограничаващи свободния достъп до морските плажове, крайбрежни езера, лагуни, лимани, влажни зони, пясъчни дюни и други природни обекти.

13. Да не се подкрепя изграждане на туристическа инженерна инфраструктура (в т.ч. самостоятелни велоалеи, които не съпътстват вече изградена пътна инфраструктура) възпрепятстваща или затрудняваща достъпа до природни обекти на животинските видове от естествената местна фауна в района, в т.ч. на инфраструктура в непосредствена близост до природните обекти, която може да доведе до фрагментация на прилежащите естествени природни местообитания;

14. Спазване на забраните и ограниченията за територията на морските плажове съгласно чл.10 ал. 4, т. 2, буква "б" (спортно-развлекателна дейност и заведения за бързо обслужване) и т. 8 (изграждането на подземни проводни, мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура) от ЗУЧК, с цел опазване на местната фауна – предотвратяване на безпокойство в резултат на шум, както и на фрагментация на местообитания на ценни животински видове;

15. Опазване на всички дюнни образувания в района, като при реализацията на туристическите продукти и подобряване на туристическа инфраструктура по програмата стриктно да се съблюдава за спазването на забраните по чл.17а. от ЗУЧК, а именно: *„Забранява се строителството и поставянето на преместваеми обекти и съоръжения, промяната на предназначението и учредяването на ограничени вещни права върху подвижни (бели) дюни, неподвижни дюни с тревна растителност (сиви дюни) и облесени дюни, попадащи в границите на зона "А", зона "Б" или в урбанизираните територии на населените места след границите на зона "А";*

16. Разработването и реализацията на нови интегрирани регионални туристически продукти, както и подобряването на туристическата инфраструктура, имащи

отношение и към защитени територии в района, да бъдат съобразени и да отговарят на изискванията на природозащитните законодателни актове в двете страни (напр. режимите по чл.17, чл.24, чл.27, чл.31 и чл.34 от Закона за защитените територии закона и пр.).

17. С цел опазване на воднозависимите животински видове, разработването на нови интегрирани регионални туристически продукти и дейностите към увеличаване на броя на посетителите и нощувките да се осъществяват при стриктно спазване на забраната по чл.10, ал.2, т. 5 от ЗУЧК за заустване на непречистени отпадъчни води в зона „А” на Черноморското крайбрежие, като количеството и качеството на пречистените води трябва да отговаря на изискванията за индивидуални емисионни ограничения, посочени в разрешителното за заустване, издадено съгласно изискванията на Закона за водите.

18. Всички дейности по разработването и реализацията на нови интегрирани регионални туристически продукти, както и свързани с подобряването на туристическата инфраструктура, когато по някакъв начин имат отношение и към защитени зони от мрежата Натура 2000 в района, да се съгласуват със съответния компетентен орган по околна среда, с цел извършване на оценка за тяхната вероятна степен на въздействие върху ЗЗ от мрежата Натура 2000 по реда на чл.31 от ЗБР, като ке отчетат и възможните кумулативни въздействия от съчетанието със съществуващите вече туристически обекти и дейности, предвид че голяма част от териториалния обхват на програмата в България е атрактивна лятна дестинация за отдих с курортни функции.

19. При разработването на нови интегрирани регионални туристически продукти да се залага само на устойчиви туристически модели (*например организиран ботанически туризъм, организиран орнитоложки туризъм, велотуризм, организиран пешеходен туризъм (трекинг) от неголеми групи (до 15 човека)*), само по маркирани маршрути с добре обучени и сертифицирани водачи, селски туризъм и други подобни, като се избягват модели, които включват големи и шумни групи, в т.ч. практикуване на офроуд мортони спортове и др. от подобно естество;

Очакван резултат от мерки 10 до 19: Недопускане на значително натоварване на територията, в т.ч. унищожаване на ценни ландшафти, елементи на биологичното разнообразие, местообитания на видове.

Културно-историческо наследство

20. Инвестиционни предложения, планове и програми да се осъществяват след положително становище на компетентните органи за опазването на културното наследство, в съответствие с режимите за опазване на обектите и приложимата

нормативната уредба. При наличие на строителни дейности в райони с регистрирани културни ценности, съответните да се провеждат под контрола на компетентни лица (определени или допустими по съответното национално законодателство).

Очакван резултат: Недопускане на отрицателни въздействие и/или увреждане на недвижими културни ценности.

Опасни химични вещества и риск от големи аварии

21. В случай, че се предвижда изграждане на ново или изменения в съществуващо предприятие и/или съоръжение с нисък или висок рисков потенциал, както и при планирането на нови строежи, включително изграждането на транспортни пътища, жилищни райони, обекти с обществено предназначение в близост до съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал, където разполагането или нови строежи може да бъде източник или да повиши опасностите или последствията от възникване на голяма авария в тези предприятия/съоръжения, е необходимо:

- a. Осигуряването на безопасни разстояния на предприятието и/или съоръжението до жилищни райони, обекти и площи с обществено предназначение, зони за отдих и където е възможно, големи транспортни пътища.
- b. Поддържане на безопасни разстояния на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал или други подходящи мерки до райони с особена природозащитна чувствителност или интерес и обекти на културно-историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване.
- c. Предприемане на допълнителни технически мерки за ограничаване на рисковете за човешкото здраве и околната среда, в случай на съществуващи предприятия и/или съоръжения с нисък и висок рисков потенциал

Очакван резултат: Недопускане на рискове, свързани с големи аварии с опасни химични вещества.

Население, човешко здраве, здравно-хигиенни аспекти на средата

22. При планиране и изпълнение на инвестиционни предложения местоположението им да бъде съобразявано със действащите териториално–устройствени решения и предвиждания за развитието на населените места, и да не се допуска изпълнението да доведе до отрицателно въздействие върху жилищни зони, зони за отдих и спорт, рекреационни и курортни зони и други обекти подлежащи на здравна защита.

Очакван резултат: Предотвратяване на рискове и опазване на населението и човешкото здраве.

8. Мотиви за избор на разгледаните алтернативи

Предоставените от Възложителя проекти на ПТГС и ТСИМ не съдържат алтернативи.

Анализът на „нулевата алтернатива“, направен в т.2.2 на ДЕО, показва, че тя е с по-неблагоприятно въздействие от алтернативата за реализиране на програмата и териториалната стратегия към нея.

Алтернативата за реализиране на ПТГС и ТСИМ е като цяло с комплексно положително въздействие върху околната среда, в т.ч. върху населението и човешкото здраве, тъй като допустимите дейности и мерки са с преобладаваща екологична насоченост, в т.ч. допринасят за постигане на цели по опазване на околната среда на национално и международно ниво. Въпреки това, някои от предвидените дейности са свързани с възможно негативно въздействие, поради което на етапа на реализация и изпълнение на ПТГС и ТСИМ задължително следва да се изпълняват препоръчаните мерки в т. 7 на ДЕО, както и да се осигури спазването на всички законови и подзаконови нормативни актове, действащи в двете държави, обвързани с опазването на околната среда, вкл. населението и човешкото здраве.

Въз основа на изложения анализ алтернативата за реализиране на ПТГС и ТСИМ е предпочитана пред нулевата алтернатива.

9. Методи за извършване на екологичната оценка, използвана нормативна база и документи и трудности при събиране на необходимата за това информация

В т.9 на Доклада за екологична оценка са описани методологията на изготвяне на доклада и използваните основни методически документи, нормативна уредба и източници на информация.

Изготвянето на доклада е извършено по следния **методологичен подход**:

- 1) Запознаване на колектива експерти с проектите на ПТГС и ТСИМ и техните предвиждания, предоставената друга документация от Възложителя, становищата по заданието за определяне на обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка;
- 2) Идентифициране и анализ на свързаните с проектите на ПТГС и ТСИМ други планове, стратегии и програми;
- 3) Събиране, анализ и обработка на литературни източници и данни за съществуващото състояние на околната среда по компоненти и фактори,

- взаимовръзката връзката му с настоящото ниво на развитие на трансграничния район в обхвата на ПТГС и ТСИМ;
- 4) Анализ на развитието на околната среда в случай на неприлагане на ПТГС и ТСИМ (оценка на въздействието на т. нар. „нулева алтернатива“);
 - 5) Анализ на вероятното значително засягане на територии с ПТГС и ТСИМ;
 - 6) Събиране, обработване и анализ на информация за съществуващите екологични проблеми на национално ниво и връзката им с ПТГС и ТСИМ, в т.ч. възможно развитие на тези проблеми с и без реализирането на ПТГС и ТСИМ;
 - 7) Анализ на степента, в която проектите на ПТГС и ТСИМ съобразяват относимите цели и мерки за опазване на околната среда, включени/идентифицирани в документи - планове, стратегии и програми на национално и международно ниво;
 - 8) Анализ и оценка на въздействието на ПТГС и ТСИМ върху околната среда: Тъй като ПТГС и ТСИМ са стратегически документи, оценката на вероятните значителни въздействия върху околната среда и човешкото здраве е извършена на две нива на подробност („стратегическо“ и „мерки/дейности“);
 - 9) Предлагане на мерки за предотвратяване, намаляване и ограничаване на въздействията, както и на мерки по наблюдение и контрол на въздействието на програмата при изпълнението и;
 - 10) Мотивиран избор на най-подходящата алтернатива по отношение на въздействие върху околната среда и здравето на хората;
 - 11) Изготвяне на мотивирано заключение за реализирането на ПТГС и ТСИМ.

Като трудности при събиране на необходимата информация се посочват:

- По време на изготвянето на документацията по екологична оценка в процес по изработване и одобряване са множество стратегически документи, които ще бъдат валидни за периода 2021-2027 г., а все още не са финализирани – съответно това прави невъзможно адекватното им отразяване/съобразяване;
- Част от необходимата информация не е публично достъпна (напр. за предприятия с нисък или висок рисков потенциал на територията на Република Турция), или има разлики между начина по който всяка от двете държави я изготвя (напр. за едната държава има данни за един показател, но за другата не се изготвят данни за конкретния показател или година).

10. Мерки във връзка с наблюдението по време на прилагането на ПТГС и ТСИМ

Съобразно резултатите и изводите от прогнозите за въздействие на ПТГС и ТСИМ върху околната среда и човешкото здраве в т.10 на Доклада за екологична оценка се предлагат мерки и индикатори, въз основа на които да се извършва наблюдението и контролът на прогнозираните възможни значителни, както и възможни непредвидени отрицателни въздействия при прилагането им.

Предложените мерки са дадени в следващата таблица:

Таблица № 10-1 Мерки по наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагане на ПТГС и ТСИМ

№	Мярка за наблюдение и контрол	Индикатори	Период/Отговорен орган за изпълнението
1.	Мерките и дейностите с инвестиционен характер да се съобразяват относимите цели, насоки и мерки за адаптация към изменението на климата за гарантиране на устойчивостта им	Предвидени мерки за устойчивост в проектните предложения	При одобряване на проектните предложения/ Управляващ орган, Национален орган
		Изпълнени мерки за устойчивост, предвидени в проектните предложения	При изпълнение на проектите Управляващ орган, Национален орган
		Бр. случаи на нарушаване на обектите, съоръженията или инфраструктурата от екстремни явления - резултат от изменението на климата	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган, бефициенти
		Бр. населени места/производствени обекти/реки, езера, язовири, повлияни от проекти за намаляване на замърсяването и негативните ефекти от изменението на климата и предвидимите природни бедствия с трансграничен характер	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган, бефициенти

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

2.	Повишаване степента на климатична неутралност на местната икономика	Бр. обекти, за които е постигната климатична неутралност	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган, бенефициенти
3.	Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика	Бр. обекти с въведена мярка за ефективно използване на ресурсите или повторно използване на отпадъци или отпадъчни води куб. м повторно използвани отпадъци куб. м повторно използвани отпадъчни води;	След въвеждане в експлоатация/ Управляващ орган, бенефициенти
4.	Недопускане на влошаването на качеството на атмосферния въздух в резултат на проектни предложения, свързани с развитието на туризма, индустриални зони и индустриални обекти	Показатели за качество на атмосферния въздух	Периодично, след стартиране на дейностите/въвеждане в експлоатация / Бенефициенти
5.	Недопускане на влошаване състоянието на водните тела при изпълнение на проектни предложения в близост до такива обекти, или свързани с ползване/засягане на водни тела	Данни от мониторинг на повърхностни и/или подземни води, в случай че такъв е предписан от компетентните органи за конкретното проектно предложение	По време на строителството и експлоатацията в съответствие с периодичността, определена в Плана за собствено мониторинг/ Бенефициенти
6.	Допустимост на проектните предложения с инвестиционен характер спрямо действащите ПУРБ и ПУРН .	Наличие на становище от компетентните органи	Преди започване на реализацията на проекта/ Бенефициенти
7.	Недопускане на замърсяване на водни тела при аварийни ситуации	Предвидени превантивни мерки	По време на изготвяне на проектното предложение/ Бенефициенти
		Брой аварийни ситуации – предприети действия	Периодично/ Бенефициенти
8.	Спазване на приетите режими на управление на защитените зони, в това число ограничаване на вероятността от отрицателно въздействие върху защитените зони и приоритетите на опазване в тях	Одобрени инвестиционни проекти на територията на защитени зони, заета площ (дка); Начин на съобразяване	Периодично/Бенефициенти

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

		режимите на управление.	
9.	Недопускане на нарушаване/увреждане/унищожаване на ценни растителни видове, както и животински видове и техни местообитания	Проведени процедури по ОВОС/ЕО/ОС (когато са приложими) Изпълнение на мерките от крайните актове по ОВОС/ЕО/ОС (когато са предвидени за биологично разнообразие)	Периодично/Бенефициенти
10.	Недопускане на увреждане/нарушаване/разрушаване на културни ценности – археологически обекти при строителство на обекти и инфраструктура	Наличие на съгласувателно становище от компетентен орган	Преди започване на строителните дейности/Бенефициент
		Бр. случаи на увреждане/нарушаване/разрушаване на културни ценности археологически обекти при строителство на обекти и инфраструктура	По време на строителството/Бенефициент
11.	Недопускане на превишения на норми за шум в резултат на осъществяване на инвестиционни проекти в/в близост до зони/обекти с нормиран шумов режим	Регистрирани завишения на шумовите нива/ Бр. регистрирани завишения в dB	Периодични измервания (при предписани такива от компетентните органи)/ Бенефициенти

Резултатите от наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда ще се представят в тригодишни доклади по наблюдение и контрол на въздействието на програмата и стратегията върху околната среда, които на основание чл. 30, ал. 1 от Наредбата за ЕО да се представят в МОСВ на Република България.

11. Заключение на екологичната оценка

Въз основа на направените анализи, прогнози и оценки, въздействието от реализирането на ПТГС и ТСИМ, при изпълнение на препоръчаните мерки в т.7 на Доклада за ЕО е:

Като цяло, **по отношение на атмосферния въздух и климатичните изменения** се очаква положително въздействие в резултат на конкретни допустими дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително

отрицателно въздействие, а само за временно локално, обратимо въздействие. Не се предвиждат дейности и мерки, които биха довели до значимо увеличаване на емисиите на парникови газове.

Част от предвидените дейности (за енергийна ефективност, технологично обновяване на производства, преход към кръгова икономика) са с пряк положителен принос за ограничаване на **изменението на климата и адаптация към променящия се климат**. Не са предвидени дейности и мерки, които биха довели до риск за населението, природата или активите на база прогнозите за изменящия се климат и последствията от това.

По отношение на **водите, в т.ч. зоните за защита на водите и риска от наводнения** се очаква цялостно положително въздействие на регионално, национално и трансгранично ниво, тъй като мнозинството от индикативните дейности и предвидените мерки пряко или непряко допринасят за подобряване на състоянието на водите, зоните за защита на водите и риска от наводнения, както и като цяло – на околната среда. Дейностите и мерките, включени в ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за нарушаване на доброто състояние и добрия екологичен потенциал на водните обекти.

Не се очаква въздействие върху **земните недра**.

Очаква се цялостно положително въздействие на регионално, национално и трансгранично ниво, тъй като мнозинството от индикативните дейности и предвидените мерки пряко или косвено допринасят за подобряване на състоянието на **почвите** и като цяло – на околната среда.

За повечето предвиждания се очаква неутрално до положително въздействие върху **биоразнообразието и защитените зони и територии**. Отрицателно въздействие се очаква основно при мерките, свързани с развитие на туризма и индустриални зони и обекти, като всяко такова проектно предложение следва да бъде предмет на оценка на въздействието върху околната среда и върху целите и предмета на защитените зони, в съответствие с приложимото законодателство на двете партниращи държави. В тази връзка не се очаква и дейностите и мерките да доведат до влошаване на доброто състояние и устойчивостта на екосистемите, нито до влошаване на природозащитния статус на местообитанията.

Аналогично е въздействието върху **ландшафта**.

Въздействието върху **културното наследство** е положително за мерките, свързани с развитие на културен туризъм, и неутрално за останалите предвиждания.

По отношение на фактора **шум** очакваното въздействие се определя като непряко положително, дългосрочно и постоянно за разглеждания регион. Предвижданията на ПТГС и ТСИМ нямат потенциал за значително отрицателно въздействие, в т.ч. създаване на риск за човешкото здраве. По отношение на **другите вредни физични фактори**, не се очаква въздействие.

По отношение на **отпадъците** се очаква пряко значително положително въздействие, свързано с подобряване на тяхното управление в резултат на конкретни

допустими дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ. Дейностите и мерките не са свързани с генериране на значителни количества отпадъци, в т.ч. опасни.

По отношение на **опасните химични вещества и риска от големи аварии**, предвижданията на ПТГС и ТСИМ не включват нови предприятия (предвид нивото на подробност на дейностите и мерките), нито имат потенциал да увеличат риска от големи аварии в съществуващи предприятия с нисък и висок рисков потенциал.

Въздействието върху **населението, човешкото здраве и здравно-хигиенните аспекти** на средата е комплексно положително, свързано с благоприятно въздействие на социално-икономическите фактори в региона и рисковите фактори на околната среда, свързани с въздействие върху здравето.

ПТГС и ТСИМ са в съответствие с принципа за ненанасяне на значителни вреди.

Предвид горното, реализирането на ПТГС и ТСИМ е предпочитано от гледна точка на въздействие върху околната среда и човешкото здраве пред „нулевата“ алтернатива.

12. Справка за резултатите от проведените консултации в процеса на изготвяне на ПТГС и ТСИМ и извършване на екологичната оценка

Консултациите по ДЕО са проведени както следва:

- 1) **в Република България:** ДЕО с приложенията към него, в т.ч. нетехническото резюме на доклада, както и проектите на ПТГС и ТСИМ са предоставени на обществен достъп за изразяване на становища в периода 14.12.2021 – 14.01.2022 г. (спазен е изискуемият минимален срок от 30 календарни дни съгласно чл.20, ал.1, т.1, буква „в“ на Наредбата за ЕО) както следва:
 - a. Достъпът до документите на хартия на български и английски език е осигурен в сградата на Дирекция „Управление на териториалното сътрудничество Министерство на регионалното развитие и благоустройството, на адрес: гр. София 1000, ул. „Стефан Караджа“ № 9, всеки работен ден от 9.30 до 17.30 ч.
 - b. Достъп до документацията на български език на интернет-страницата на програмата: <http://www.ipacbc-bgtr.eu/bg/sea-report/>.
 - c. Информацията за консултациите, в т.ч. с посочен достъп до документацията, е представена и в Съобщение (изпратено до всички заинтересовани страни и публикувано на интернет страницата на програмата на посочения линк), изготвено съгласно изискванията на чл.20, ал.1, т.1 от Наредбата за ЕО. В Съобщението е посочено по какъв начин (до адрес на място и електронна поща) заинтересованите страни могат да изразят становища.

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприсъединителна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

- d. Съобщението за провеждане на консултации е публикувано и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите на Република България, на 14.12.2021 г., на адрес:
<https://www.moew.government.bg/bg/konsultacii-po-doklad-za-ekologichna-ocenka-na-programa-za-transgranichno-sutrudnichestvo-ptgs-2021-2027-mejdu-republika-bulgariya-i-republika-turciya-i-teritorialna-strategiya-za-integrirani-merki-tsim-kum-programata/>;
- e. Проведена е онлайн среща за обществено обсъждане от страна на Министерство на регионалното развитие и благоустройството на Република България по реда на чл.14, ал.2 от ПМС № 142/2019 г., на **18 януари 2022 г.**, за която е воден протокол, предоставен към **Приложение № 2.2** на ДЕО. За срещата заинтересованите страни са информирани със Съобщението за провеждане на консултации, описано по-горе.

- 2) **в Република Турция:** за целите на консултациите нетехническото резюме на ДЕО и проектите на ПТГС и ТСИМ са преведени на турски език.

Подобно на процеса на консултации по време на етапа на определяне на обхвата, чрез Турския национален орган са уведомяти официалните институции и заинтересованите страни, които са определени в Документа за схемата, който е изготвен от Управляващия орган по отношение на предложената програма. Турският национален орган е изпратил имейли на 4 януари 2022 г. до официалните институции и заинтересовани страни с посочване на 14-дневен период за коментари, като е предоставил турския превод на нетехническото резюме на ДЕО. В имейла е препоръчано всички коментари и мнения относно доклада да бъдат препратени на имейл адрес cbcbgtr@ab.gov.tr до 18 януари 2022 г.

В документа по схемата са определени две работни групи за Турция:

- *Съвместна работна група за стратегическо планиране и програмиране на Програмата за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Турция 2021-2027 г., включваща :* Министерство на външните работи, дирекция по въпросите на ЕС, Министерство на вътрешните работи, Главна дирекция за провинциални администрации, Министерство на търговията, Губернаторство на Одрин, Губернаторство на Къркларели, Агенция за развитие Тракия, Съюз на общините от Източна и Западна Тракия, Община Одрин, Община Къркларели, Университет Къркларели, Тракийски университет, Съюз на общините Мериш, Министерство на околната среда и урбанизацията, Министерство на културата и туризма, Министерство на народното образование, Министерство на индустрията и технологиите, Министерство на земеделието и горите, Министерство на транспорта и инфраструктурата, Институция за човешки права и равенство на Турция, Търговско-промишлена палата на Одрин, Търговско-промишлена палата на Къркларели

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ на Доклад за екологична оценка

на проектите на Програма за трансгранично сътрудничество 2021-2027, съфинансирана по Инструмента за предприемчивостна помощ, между Република България и Република Турция и Териториална стратегия за интегрирани мерки

- Работна група за разработване на Териториална стратегия за интегрирани мерки, които ще се финансират по СВСР 2021-2027 г. между Република България и Република Турция: губернаторство на Одрин, Губернаторство на Къркларели (Служба за ЕС и международни отношения), Община Одрин (Служба за международни отношения на ЕС), Сдружение "Назад към природата" - Къркларели, Асоциацията за насърчаване на туризма в Одрин, Търговско-промишлена камара Къркларели, Одринска търговско-промишлена палата (Служба за ЕС и международни отношения), Тракийски университет, университет Къркларели, Агенция за развитие Тракия

- Националният орган на Република Турция е публикувал ДЕО на официалната интернет страница на Дирекция по въпросите на ЕС и официалната интернет страница на Interreg - IPA СВС България - Турция Програма за провеждане на консултации. Освен това турският национален орган е поискал от националния компетентен орган за СЕО (Министерство на околната среда, урбанизацията и климатичните промени, ГД „ОВОС, разрешителни и инспекции“) да качи проекта на ЕАР на официалната интернет страница на националния компетентен орган за СЕО.
- Процесът на консултации е обявен на 04.01.2022 г., със срок за изразяване на становища до 18.01.2022 г.:

Обществеността е уведомена за консултациите и с обяви, публикувани на:

- на интернет страницата на Националния орган (www.ab.gov.tr/52887_en.htm)
- на интернет страницата на програмата (<https://cbc.ab.gov.tr/duyuru/50622/launch-of-consultations-on-the-environmental-assessment-report-under-2021-2027-period-of-interreg-ipa-cbc-programme-between-the-republic-of-bulgaria-and-the-republic-of-turkey?lang=en>)
- на интернет страницата на националния компетентен орган (<https://ced.csb.gov.tr/interreg-ipa-bulgaristan-turkiye-soi-programi-2021-2027-program-donemi-kapsaminda-cevresel-etki-degerlendirme-raporu>).

Получените в резултат на консултациите по ДЕО становища и начинът им на съобразяване/допълване и отразяване в ДЕО с мотивите за това, са представени в **Таблицы 12.2-1** (становища от заинтересованите страни в Република България) и **12.2-2** (становища от заинтересованите страни в Република Турция), а копия на становищата и резултатите от обсъжданията са представени в **Приложение № 2.2** към ДЕО. Направените в резултат на отразените становища допълнения (в по-голямата си част свързани с прецизиране на информация за текущото състояние на околната среда) не водят до промяна на прогнозите и оценките на въздействията върху околната среда и човешкото здраве.

Становища и начинът им на съобразяване с мотивите за това, са представени в **Таблица 12-2.-1 към т.12 на Доклада за екологична оценка.**

В обобщение на представената информация за проведените консултации в хода на процедурата по ЕО са получени становища с препоръки и бележки както по съдържанието на ДЕО, така и по проектите на ПТГС и ТСИМ. В резултат на консултациите по Заданието са получени два основни типа становища – по съдържанието на ДЕО, и по проектите на ПТГС и ТСИМ. Препоръките и бележките към съдържанието на ПТГС – 3 броя и ТСИМ – 2 броя, са описани подробно в Таблица 12.1-1, като са изложени подробни пояснения от страна на Управляващия орган по въпросите за допустимост на определени дейности.

Потвърдена е допустимостта на дейности, допринасящи за опазването на околната среда и биоразнообразието, както и такива предоставящи зелени решения, липсата на тематични/секторни ограничения за вида туристически продукти, които подкрепяните трансгранични инициативи ще се стремят да развиват в рамките на Специфична цел 1, както и изпълнението на дейности за повишаване на осведомеността по въпроси от екологична и културна значимост като отделен компонент на интервенциите, насочени към Цел на политиката 2: „По-зелена, нисковъглеродна Европа“, специфична цел „Насърчаване на енергийната ефективност и намаляване на емисиите на парникови газове“ и Цел на политиката 5: „Европа по-близо до гражданите“, Специфична цел 2.1 „Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в райони, различни от градските“.

Становищата с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО са съобразени изцяло при изготвянето на ДЕО на съответните места, съгласно посоченото в последната колона на Таблица 12.1-1. От постъпилите 29 становища, 12 от тях са с бележки и препоръки към съдържанието на ДЕО, касаещи допълване на отделните раздели с актуализирана информация и един коментар, касаещ техническа грешка с неточност в превода.

В резултат на консултациите по ДЕО са получени предимно положителни становища, но и препоръки и бележки към представената информация в ДЕО – основно по отношение на информацията за текущо състояние на околната среда, които бяха приети от екипа на консултанта без забележки. В отговор на постъпилите бележките по ДЕО, мерките за предотвратяване на неблагоприятни въздействия върху околната среда и човешкото здраве в т.7.2 на ДЕО бяха прецизирани и допълнени, както и бяха отразени предложените от Министерство на околната среда и водите на Република България мерки по наблюдение и контрол с посочване на индикатори към тях (отразени в т.10 на ДЕО). Чрез мерките в посочените две точки/раздела на ДЕО се гарантира че допустимите дейности и мерки по ПТГС и ТСИМ от една страна няма да доведат до значителни неблагоприятни въздействия върху околната среда и здравето на хората, и от друга – тези мерки са с принос за интегриране в максимална степен на екологичните съображения при изпълнението на ПТГС и ТСИМ.

Постъпилите становища от компетентните органи и заинтересованите страни относно обхвата и съдържанието на Доклада за екологична оценка и бележки по отразяване на текущото състояние на околната среда на регионите включени в териториалния обхват на Програма за трансгранично сътрудничество между Република България и Република Турция 2021-2027 г., са приети изцяло и са отразени във третата версия на доклада.